

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 662.

CHICAGO, ILL., dne 20. maja (May 20th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3839 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

MED MODROSTJO IN SLABOUMNOSTJO.

Blagoslovljen bodi boj, ki je oče vsega napredka. Le slabši se ga boje in ga blatijo, ker ne čutijo v sebi nagona božanske narave, stremeče za večjo in večjo izpopolnitvijo v vseh svojih delih, tudi v človeku, ki je v neštetih in neizmerno težkih in bridkih bojih postal, kar je in ki mu je naloženo iskati in najti pota na še višje višave, tudi če je zato treba še več in še hujših bojev, kot so se pričeli davno davno, preden je bil človek.

Boj! Kamor pogledate v prirodi, povsod je boj. Povsod je in večen je. Tudi človek se mu ni izognil v preteklosti in se mu ne izogne do konca dni. Ali odklanjajoči vzdihujoče pridige o sladkorno sladki slogi, katere ni in v katero niti njeni evangelisti ne verujejo, spoznavamo, da se je človek na lestvi življenja povzpел precej visoko nad svoj začetek in da je vendar nekaj drugega, kakor mrtva žoga v igri vsegamogočnega božanstva, skrivnostne Usode, zagonetnega Fatuma ali Kismetu ali kakor koli že krstijo silo, ki je nihče ne pozna. Kakor čudovito organizirane roke, kakor umetno konstruirane oči, se je razvil tudi človeški razum in mu omogoča kolikor toliko uvaževati in soditi, tako da loči lahko tudi v boju smotreno od nesmotrenega, zdravo od nezdravega. Daleč je od človeka še do idealnega boga, dasi je mnogo svojih bogov že prekosil; vendar pa vstopa človek v svoje boje kot misleče bitje in ni obsojen ne na pasivno sprejemanje udarcev ne na opičje posnemanje starih ali tujih zgledov. Tudi boj je podvržen zakonu razvoja in človek je v tej evoluciji lahko zelo aktivna sila.

Ali razlika je med tem, kar je v ideji mogoče in kar opažamo v praksi. To se pravi: Razlika je med človekom, kakršen bi lahko bil, in kakršen je v resnici. V bojih med človekom in človekom se izraža vsa zaostalost našega rodu in neprenehoma prihajajo stavizmi iz pozabljenih globin na površje. Na vrhovih civilizacije in kulture korakamo, a čim se razidejo naša mnenja, zdrsnemo takoj na nižji grič ali pa se nenadoma strkljamo na dno doline. Razum začelja, instinkti planejo po koneci, barbar se zbudi v duši in zrele glave mislijo otročje . . .

V moderni družbi imamo razredne boje. Bili so, odkar so razredi med ljudmi. Ali ljudje so bili slepi zanje. Tisti, ki so se borili, ki so podlegali ali zmagovali, padali ali se dvigali, se niso zavedali značaja bojev. Kaj bi se čudili? Spoznanje je sad, ki vedno počasi zori. Odkar je življenje na zemlji, se sučejo vsa bitja s svojim planetom okrog solnea, a človek je potreboval stotisočletja, preden se je poučil, da leta

s svojo domovino neprenehoma po vsemirju. A kakor je Galilej razkril zemeljski ples okrog solnea, kakor je Newton pokazal, zakaj in kako pada kamen, vržen v zrak, nazaj na tla, tako je Marx nekega dne odgrnil zastor zgodovine človeštva in ugotovil historično dejstvo razrednega boja.

Od tega časa obsega socialistična teorija doktrino o razrednem boju. In od tega časa pojo in piskajo in godrnjajo in kriče beli in rumeni in črni nasprotniki socializma unisono: Hooo! Huuu! Haaa! Socialisti hočejo razredni boj . . .!

Včasi je v kakšni glavi preveč megle. "Kjer je boj, je sovraštvo. Bojujejo se sovražniki. Socialisti hočejo razredno sovraštvo. Socialisti ščunjejo razred zoper razred." . . . Modrost dela skoke, pa si domišlja, da hodi po ravni poti.

Včasi je kakšna glava za gotove reči zelo jasna. "Boj? — Bojev je mnogo; očitati komu le boj, zaleže malo. Postavimo na mesto boja besedo 'sovraštvo'; naši poslušaleci ne bodo opazili eskamotaže, svoj namen pa dosežemo desetkrat laže . . ."

Tako je nastala pravljica o razrednem sovraštvu, ki ga baje propagira in hoče socializem, in kakor bajka o svetopisemskem ustvarjenju sveta, od znanosti s tisočeriimi dokazi ovržena, se vzdržuje tudi ona kljub dejstvu, kljub argumentom, kljub izkušnjam.

Razredni boj je zgodovinsko dejstvo, nujno nastalo iz gospodarskih in socialnih razmer, kakor je bilo sploh vse, kar je nastalo, nujno. Izogniti se mu ne moremo, dokler obstajajo razmere, ki ga izzivajo. V njem smo, če hočemo, ali če nočemo. Kakšen dobiček ima torej človeštvo ali kateri koli razred, katera koli bojujoča stranka od popačenja tega, kar je in česar ne odpravimo z nobenim zatajevanjem? Komu more koristiti, če se boj, ki ga imamo po višjem zakonu, še strupi?

Poglejmo vsak trenotek hladnokrvno na stvar, pa moramo priznati sami sebi, da ne more biti od tega dobička na nobeni strani. Saj se ne odloči ta boj v eni sami bitki; zmaga, pridobljena s triki, je brezpomembna, ni sploh nikakršna zmaga, zakaj jutri se bo boj nadaljeval; če se prepode bojovníki z enega polja, se bodo našli na drugem, če se jim vzame eno orožje, si skujejo drugo; če se potrgajo njih prave zastave, se bodo borili pod drugimi. Če se obdajo njih cilji z lažmi, če se falsificirajo njih gesla, če se oblatijo njih ideje, ne utihne zaradi tega boj, pač pa pride vanj strast sovraštva, ki je nepotrebna. In vsi bodo imeli škodo; danes nemara tisti, ki je podlegel pod

težo obrekovanja, jutri ali pojutrišnjem pa druga stran, ki je izzvala maščevalnost . . .

Blagoslovljen je boj — tudi razredni boj, kate-rega zmaga sledi konec vseh razredov in konstitucija enotnega človeštva, največji napredek v razvoju človeške družbe, ki si ga moremo domisliti po dose- danji višini svoje kulture in svojih sredstev. Blago- slovljen boj, ki odpravi samega sebe, da se umakne sicer novim, ali neskončno plemenitejšim bojem. Kaj se ni moralo napredno človeštvo v vseh dobah boriti za vsako pridobitev? Kaj ni moralo vedno premago- vati reakcionarne težnje, ki so vsako novotarijo sma- trale za zlo? Kaj se ni naš razum, ta najpomembnejši vseh naših aparatov, poostiril le v bojih?

Toda kje ostaja sedaj ta slavni razum, ta ponos človeškega plemena, ki ga "homo sapiens" imenuje- jo božansko iskro, ko bi si z njim lahko prihranil ti- soč udarec in bridkosti in izgub in nesreč? Kje osta- ja ta čudoviti svetovalec, ki bi nas lahko poučil, da bo boj tem krajši in da nagromadi tem manj žrtev, čim manj zanašamo vanj hudobnosti in neresnično- sti? . . .

Zaman vprašujemo. Krasna reč je človeški raz- um in nedvomno je njegova bodočnost neskončno krasnejša in sijajnejša od njegove preteklosti. Ali danes je njegova moč in njegov vpliv še tisočkrat manjši, kot se sanja idealistom. Vojskovodje v seda- njih bojih dajejo interesi, a njih oči so pomanjkljive. Tesno je njih obzorje in njih sklepi, kadar se izvaja- jo brez pogleda v bodočnost in z enostranskim vpo- števanjem dejstev, so zmote in samoprevare. Le da- našnja zmaga jim je pred očmi, le ona je v njih ra- čunih; zanjo napenjajo svoje sile, pogoji jutrnjega dneva jim pa ostajajo v megli. In boj postaja tak, kakršen je, ne pa tak, kakršen bi lahko bil.

Kaj pomaga? Boju se vendar ne izognemo. Zakon, močnejši od nas, ga je zapisal v svojo knjigo in slediti mu moramo. Tudi delavski razred mu mora slediti, a če ni ta boj vedno tako lep, kakor bi želeli njegovi najboljši člani in bojevniki, se mora tolažiti z zavestjo, da ni to njegova krivda, zakaj o načinu boja ne odloča le cna stran, ampak nasprotnik prav tako, včasih še v večji meri, kakor prijatelj.

Za boje med narodi, ki so večinoma le boji med potentati, med vladami, med maloštevilnimi intere- senti, so določili zakone in jih krstili za "mednarod- no pravo." Dejali so, da ne morejo odpraviti vojne, ali če jo morajo sprejeti kot neizogibno zlo, hočejo vsaj preprečiti nepotrebne brutalnosti in atavizme divjaštva. V razrednem boju se niso mogli povspeti do takega prava; kdor se čuti dovolj močnega, rabi svoje sile, kakor misli, da je najbolje zanj in nič ni njemu prepovedano. Na tem polju opeša vsa kultura. Po nasprotniku se udari, a tudi ženam in otrokom se ne prizanaša.

Včasih vstane kdo izmed mogočnih — bela vrana — in izpregovori z glasom razuma, ki je glas človeč- nosti. In glas vprijočega v puščavi je. Boj se nadalju- je in njega šum zaglušuje klice razuma. Lahko bi bilo drugače, če . . . Toda kaj zaleže vsak "če", dokler ni tako, kakor bi bilo, če . . .? Boj se nadaljuje in se mora nadaljevati, ne da bi nas Zakon vprašal, ali

nam je prav ali ne. Nadaljuje se, ali v zakonu je ob- ljuba, da ga bo enkrat konec, in tedaj pride glas člo- večnosti do veljave. Tedaj postane človeško pravo resnično pravo in razum bo lahko odločal, kjer mora sedaj molčati; kadar minejo interesi, ki ga danes ne morejo poslušati, kadar nastanejo skupnosti, kjer so danes nasprotja, kadar bo en velik cilj, kjer je danes tisoč majhnih in malenkostnih, bo razum mogočni svetovalec, čigar beseda bo zalegla in veljala povsod.

Za ta cilj se je vredno bojevati. A ne glede na to vprašanje se moramo bojevati, ker ne odloča o boju naša volja, temveč moč, ki je porodila boj in nas po- stavila na bojišče. Storimo svojo dolžnost. Čim bolje jo izvršimo, tem prej se konča boj in tem prej izgine vse, kar je do dna duše zoperno živemu, stremečemu, po luči in lepoti koprnečemu duhu človeštva.

Provokatorstvo v Zedinjenih Državah.

V reviji "The Nation" je čitati sledečo glosa:

"Nikdar ni bila izrečena bolj razburljiva ob- tožba proti naši vladi, kot jo je izrazil sodnik George W. Anderson od distriktnega sodišča Zedi- njenih Držav, ko je po pričanju, podanem na nje- govem sodišču, izjavil: "Povsem jasno mi je, da poseduje in vodi vlada vsaj del Komunistične stran- ke."

Ko je bila ta obdolžitev najprej izrečena od radikalne strani, ni dobila mnogo pažnje. Toda sod- nik Anderson trdi — ne da bi mu generalni pravdnik Palmer doslej ugovarjal — da je ameriška vlada z rabo agent provocateurjev padla na nižino carja in kajzerja. Radikalci so tožili, da so bili prav tisti deli komunistične platforme, na katerih je vlada osnova- la svoje persekucije, pisani od mož, ki jih je plače- vala vlada z določenim namenom, da jih vjame v past. Na to ni bilo odgovora. Sodniku Andersonu se zdi, da je vlada sama potem svojih špionov v Ko- munistični stranki sklicala shode za 2. januarja, za tisti večer, ko so se izvršili napadi na organizacije. Justični oddelek je torej obtožen kot začetnik zlo- čina in deloma kot fabrikant tiste groznje proti ame- riški vladi, na kateri gradi mr. Palmer najbolj svojo kandidaturo za prezidenstvo. Treba je iti nazaj do avstrijskega zlovladanja v Italiji tekom petdesetih let, če hoče človek najti prisodobno za tako prese- netljiva in tako zaničevanja vredna dejanja, ki so posebno nizkotna, če jih vrši vlada, ki se imenuje svobodno in demokratično.

* * *

Toda sodnik Anderson ni tukaj napravil pike. Pred njim je bilo dokazano, da je bilo neko zaporno povelje za nekega moža, ki je bilo vzeto dne 2. ja- nuarja, izdano še le dne 15. januarja, ko je prišel telegram iz Washingtona. Sodnik je dejal: "Zdi se, da se je vršila vsa procedura po teoriji 'najprej obe- siti in potem preiskavati'."

Ko je bostonski zastopnik mr. Palmerja skušal zagovarjati akcijo vlade, je sodnik odgovoril:

“Rad bi videl, da mi pokažete en slučaj, v katerem ima justični oddelek pravico aretirati človeka brez zapornega povelja in ga držati dva tedna. Bolj nezakonito postopanje si je težko domisliti. Govorite o amerikanizaciji. Kar potrebujemo, je amerikanizacija tistih ljudi, ki izvajajo take procedure. Težko mi je sedeti na sodnijskem stolu kot ameriški državljani in zadržavati svoje ogorčenje. Z grozo gledam tako postopanje.”

Sodnik Anderson je potem vprašal nekega agenta mr. Palmerja, kako se je drznil aretirati človeka brez zapornega povelja. Odgovoril je, da je postal po instrukcijah iz Washingtona. Na to je odgovoril sodnik Anderson: “Vsak državljani, ki razume amerikanizem, bi moral resignirati, če dobi take instrukcije.”

Tukaj je naposled glas pravega amerikanizma. Massachusetts je zopet porodil moža, ki izreka v senci Farnell Halla stare tradicije, stare svobode, najsvetejše našim ameriškim pravicam. Da se najde sodnik Anderson, ki ožigosa justični department po zaslugi, je dovolj, da razgreje kri v žilah.

• • •

Tako piše “Nation”. Kar se nas tiče, smo že davno izrekli mnenje, da je tisti radikalizem, ki je razmetaval velike a puhle fraze, umeten fabrikat. Polagoma prihaja vsaj nekaj dokazov za to na dan. Vseh seveda ni mogoče doseči, ker so večinoma preveč skriti in ker imajo kriveci moč, da jih skrivajo. Toda v takih slučajih je tudi del dokazov mnogo vreden. Prav preveč nas take reči ne presenečajo. Reakcija ima vedno enake navade. Kadarkoli postane kričeči radikalizem, ki operira s takojšnjo revolucijo, z grožnjami, za katerimi ni nobene primerne moči, s propagando, ki hoče po sili biti bobneča, je vedno opravičen sum, da ima reakcija svoje prste vmes.

S tem seveda ni rečeno, da so takozvani radikali sploh provokaterji. Med njimi se vedno dobe zelo pošteni ljudje, ali njih temperament je tako vroč, da v svojem žaru prezira, kaj je mogoče in kaj ni, ne glede, da se prav lahko tudi moti v tem, kaj je sploh dobro in koristno in kaj ni. Zadnje vprašanje stoji samo zase. Radikalizem sam na sebi ni nikakršen program in ne more biti. Radikalizem je metoda, ki je lahko dobra ali pa slaba, kar ni odvisno od volje, ampak od okolnosti. Druga reč pa je, da ugaja reakcionarjem radikalizem, ki pridi-ga nelegalna sredstva, vedno ljubši od resnega, stvarnega opozicionalnega dela; boj proti prvemu je vedno lažji, ker postaja veliko lažje popularen. In zaradi tega gleda reakcija na to, da se za nekaj časa okrepeča te vrste radikalizem na škodo smotrene opozicije. Zadnja se s tem oslabi, prvega pa ni težko uničiti, in ves profit ima reakcija. Ker pa ni njena navada le pasivno gledati, kaj se godi, je skoraj stalno pravilo, da sama podžiga in pospešuje radikaliziranje in da dela to aktivno. Skoraj nobenega radikalnega gibanje ni bilo, ne da bi bila reakcija s svojimi zaupniki zastopana v njegovih vrstah, in prav oni so bili vedno najradikalnejši, oni so imeli najbolj bobneče fraze, oni so sestavljali najbolj stru-

pene resolucije, oni so najbolj smešili in sramotili zmernejše člane, oni so priporočali najbolj revolucionarna sredstva. To je povsem naravno, zakaj njih naloga je pomagati, da se razbijejo napredne organizacije, zlasti kadar gre za delavsko gibanje. In to se ne doseže s pospeševanjem stvarnega dela, ampak le s propagando, ki omogoča in opravičuje zakonito zasledovanje in zatiranje.

Da je to od strani vladnih institucij nemoralno in da se ameriške tradicije na tak način teptajo z nogami in sramote, je druga reč, vredna vse obzora. Za delavstvo pa je važno, da ima odprte oči in da se ne da od poti, ki je morda težka in zahteva mnogo dela, ki pa drži gotovo do cilja, izvabiti na ceste, ki so navidez široke in gladke, pa drže vendar v pogubo.

Ali je draginja pri kraju?

Ne vemo, ali je res v deželi mnogo ljudi, ki ne verjamejo, da gredo cene življenskih potrebščin še vedno navzgor. Ali Paul Hanna, dopisnik Federated Press, piše sledeče:

“Gospodinje, ki ne bi mogle na drug način dobiti znanja o tem, se lahko iz izkaza urada za vladne rezervne banke pouče, da cene življenskih potrebščin še vedno stopajo, namesto da bi padale.”

Pravijo, da je vladni oddelek za rezervne banke zelo znanstveno urejen in da ga vodijo zelo temeljito. Kredit daje tovarnarjem in trgovcem v vsakem kotu dežele in ve prav dobro, kaj da dela. Vsak dan sprejema od njih poročila po blagovnem poprašanju in po stanju cen. In ta oddelek sporoča, da je kljub znižanim cenam za nekatere vrste blaga draginja življenskih potrebščin tekom meseca neprestano rasla.

Distriktni ravnatelji sistema vladnih rezervnih bank so soglasno mnenja, ki je sedaj sploh zelo razširjeno, da bi morali mezdni delavci več producirati in manje porabiti.

Nadalje čitamo, da so delovne razmere v vsej deželi stabilne, ali da se v nekaterih distriktih na žalost kaže tendenca, da se produkcija omeji. To je razumeti v tem smislu, da nastopajo delavci še vedno za skrajšanje delovne dobe, torej za več prostega časa. Vse to se zbira pod splošni naslov: “Nevarnost za našo civilizacijo.”

Iz okraja Fildalfije je prišlo poročilo, da se zahteva tam produkcija vsakovrstnega blaga, pri čemer se pa zelo jasno spoznava nevarnost nadaljnega stopanja cen. Zahteve so tam baje tako velike, da “nam ne bi moglo niti majhno zvišanje cen škodovati”

Temu splošnemu predmetu dodaja ravnatelj distrikta v Atlanti sledeče kratke besede: “Nujna potreba zvišanja produkcije se splošno priznava.”

To je v jedru vse, kar zna vladni urad rezervnih bank povedati o delavstvu in o draginji.

V zvezi s tem je zanimivo, kaj pravi Glenn E. Plumb, zastopnik bratovščini železniških uslužbencev o vladnem rezervnem uradu.

“Zdi se”, pravi, “da so imele rezervne banke tekom zadnjih treh let pravico posojati denar posameznim tvrdkam, ki so imele z vlado sklenjene kontrakte. Obljuba strica Sama, da plača blago takoj pri oddaji, je bil enak dobri varnosti. Zato si je vsak kontraktor prilastil navado teči takoj v vladno rezervno banko in zastaviti svoj vladni kontrakt za gotov denar, to se pravi za toliko, kolikor je nanj mogel dobiti posojila. Banke so pa bile liberalne. Vladajoča teorija je bila ta, da dobe rezervne banke gotov denar, kadar plača blagajniški urad naročeno blago, in privatna posojila se tedaj izbršejo. In nedvomno se je v mnogih slučajih zgodilo tako.

“Ali nenadoma je prišel sklep premirja, kontrakti so se pa kljub temu še vedno izdajali. Teden pozneje so se pa že odpovedovali, in sicer v velikem številu. V mnogih slučajih so pa imeli posamezniki in firme na te kontrakte gotov denar iz bank; rezervne banke so imele papirnate kontrakte, in razni vladni oddelki so se upirali dodajanju blaga. In tako je to še danes. Ne manje kakor poldrug milijon javnega denarja so vladne rezervne banke na tak način razposodile na vladne kontrakte, ki so bili odpovedani in ne bodo nikdar plačani.

“Zdi se, da ne ve nihče, kako se to sedaj vzajemno izravna.

“Vsak dan odklanja blagajniški urad izplačilo plačilnih nakaznic za odpovedane kontrakte, na katere so rezervne banke posodile denar. Mnogo tega denarja je bilo pa že izdanega osebam, ki so si ga izposodile na te danes neveljavne kontrakte. Vlada ne dobi od tega nič, še manjše pa davkoplačevalci.

“Če spravijo vladne rezervne banke svoje knjige kljub temu v red, tedaj se bo reklo “all right”. Toda ljudstvo trpi vsled tega in bo še dolga leta trpelo močno povišanje davkov, med tem ko je vrednost denarja silno padla, kar ima nadaljnje povišanje draginje za posledico. In v dogledni dobi je prav malo upanja, da se ta draginja zniža . . .”

Turčija in boljševizem.

Ali postajajo Turki res boljševiki?

Poslušajmo, kaj pripoveduje znani dopisnik P. Williams v nekem poročilu iz Angore. Dopis je poučen in vreden pažnje. Williams piše:

“Ali naj bi bil mohamedanski svet postal Wilsonovski ali boljševiški? — Zavezniki so nam dali na izbero.” — To nacionalistično mnenje je izrekla Hališ Kanen Effendi, prva ženska v Turčiji in vsem islamskem svetu. Marsikaj ima reči o evropski krivičnosti napram Turčiji, in ko je govorila o alianci z Rusijo za sebeobrambo, se je njen ovalni obraz svetil od patriotskega duha. Sultan je obsodil nacionaliste kot rebele, in imenovana ženska ima med njimi velik vpliv. Ali vseeno ji je, če jo sultan obsoja, ker misli, da so kalifa na to prisilili Angleži.

Halida je pet sežnjevisoka in v Anatoliji splošno občudovana. Toda kot “najmanjšega rebela” se je zavezniki boje kot nevarne osebe. Skušali so jo vjeti, ko so zasedli Carigrad, toda posrečilo se ji je

pobegniti in pribežala je sem. Nekoč misli opisati svoj beg, toda ker nameravajo še drugi porabiti njeno metodo, opušča to za sedaj. V svojem domu mi je pripovedovala, da je Turčija sklenila mir na podlagi Wilsonovih štirinajstih točk.

“Seveda”, je dejala, “je bila naša vojaška situacija slaba. Toda vera v nauke našega prezidenta je bila tisto, kar nas je pripravilo, da smo podpisali mir. Lahko bi se bili še dolgo bojevali in na slabšem ne bi bili, kot smo sedaj. Wilsonove točke so bile prezrte ali pa predelane in porabljene za razkosanje Turčije, le zato, ker so imperialisti hoteli njene dele. Samooodločevanje je bilo za Slovane, Grke, Armence, Gruzince in druge, ni ga pa bilo za Turke. Zavezniki priznavajo samostalnost Hedžasu, ki je v civilizaciji za cela stoletja za Anatolijo, Turčiji pa jemljejo svojo neodvisnost, ki jo ji morejo vzeti.

Turško ljudstvo je upalo in verjelo, da vodi zaveznike duh pravičnosti, ki ga je bil naglašal Wilson. Toda Zedinjene Države so imele slab glas na konferenci, ki je razpravljala o Turčiji, in stari imperializem se je izkazal enako krutega in brezvestnega, kakor prej. Pogoji so razočaranje. Obenem pa delajo položaj bolj enostaven. Turško ljudstvo ve sedaj, česa ima pričakovati od Evrope in bo po tem ravnalo. Bodočnost leži tam za gorami — na vzhodu. Zavezniki so nam dali na izbero. V samoobrani se moramo lotiti tistega gibanja, ki je premagalo Rusijo. Boljševizem bo tukaj v gotovih ozirih drugačen, prilagojen našim potrebam. Ne pričakujemo boljševiške vojske iz Rusije, toda ruski moslemi se bodo radi z nami bojevali. Imeli bomo boljševiško zlato in razumeli bodo akcijo proti skupnemu sovražniku v Indiji. Zavezniki niso sposobni izvršiti mirovne pogodbo razun v Stambul, prepričati pa upamo Brite; da ne more biti miru, dokler ne odidejo iz srea Islama. Rajši bi videli v Stambul Ruse kakor Angleže. Anatolija gleda na Smirno kot pristop do morja. Z Rusijo lahko sklenemo pogodbo na Carigrad. Res je, da smo starodavni sovražniki, toda danes smo izobčenci, in vzajemna simpatija je tukaj. Ljenin izhaja iz turanske rodbine in pozna Turke, rusko ljudstvo nas pa razume bolje kakor vsakdo drugi.”

• • •

Dejali smo, da je dopis zanimiv, in to velja v mnogih ozirih . . .

Kaj se je zgodilo s Turki, če ima žena med njimi političen vpliv, žena, katere edino mesto je bilo do večeraj v haremu? Če so take izpremembe mogoče, tedaj je vojna Turčijo bolj zrevolucionirala, kakor vsi prejšnji modernistični poizkusi. Že turška žena, ki sprejema moškega dopisnika, povrh še tujega, je za mohamedanski svet nezaslišana prikazen. Ta korak v razvoju Turčije se ne more nikakor previsoko oceniti.

Drugo vprašanje je seveda, koliko stvarne podlage imajo njeni nazori in njena prerokovanja. Brez dvoma ji je pritrđiti, kakor govori, da so zavezniki imeli priliko pridobiti simpatije Turkov, pa da so jo odbili. Turkinja se moti le v tem, da je njena dežela edina razočarana. Samooodločevanje narodov ni v Parizu obveljalo za nikogar; Wilsonove točke niso bile

predelane le za Turke, ampak povsod, kjer so bile Clemenceauju ali kateremu izmed konferenčne gospode na poti. Nezadovoljni niso z zavezniškim mirom le v Carigradu, ampak po vsem svetu.

Kakšno sodbo si dela turško ljudstvo o teh rečeh, ne vemo. Da sovraži "Franke", je verjetno in razumljivo. Toda koliko jasnosti je v tem in v turškem boljševizmu, o katerem govori Halide, se po njenem razgovoru z ameriškim dopisnikom ne more sklepati. Vendar je pa po vsem, kar je bilo kdaj znano o Turkih in o Turčiji, soditi, da so njene izjave pretirano optimistične, ali pa da ima sama nejasne pojme.

Simpatije do Rusije ne bi bile v današnji Turčiji nič čudnega. Najbolj zadene Turkinja situacijo gotovo tam, kjer govori o sebeobrambi. To se pravi, Turki niso boljševiki, mislijo pa, da bi jim boljševiki utegnili pomagati, in ker so zavezniki razočarali Turčijo in so obenem nasprotniki sovjetske Rusije, vidi jo v tem nekaj skupnega in se nekateri tudi imenujejo boljševike. Toda o tem boljševizmu se sme po pravici zelo dvomiti. Turkinja sama govori vedno v nacionalnem smislu in nadvse verjetno je, da je glavna in skoraj izključna gonilna sila njenih prijateljev in njih gibanja nacionalistična. Boljševizem na Ruskem je pa vendar vse kaj drugega. Četudi je bilo v vsej boljševiški revoluciji in njenih posledicah mnogo nejasnega in socialistično neprogramatičnega, vendar ni dvomiti, da so imeli Ljenu in njegovi tesnejši pristaši socialistične ideje in namene. Ni sicer tako, kakor so pravili nekateri površni utopisti, da ni Ljenu nič za Rusijo, toda nacionalna vprašanja ne stoje zanj v prvi vrsti. Irelevantno je, koliko je boljševizem socialističnega dosegel in izvršil in koliko ne; važno pa je, da se je okrog socialnega vprašanja sukalo vse njegovo stremljenje.

Tega v Turčiji gotovo ni in ne more biti. Socializem, pa naj se imenuje boljševizem, socialna demokracija, socialno revolucionarstvo ali kakor koli, ne more kar éez noč prevzeti naroda, ki ga še nikdar ni poznal, v katerem ni bilo nobenih zarodkov takega gibanja in ki tudi še ni imel nikakršnih gospodarskih pogojev za to.

Turkinja pravi, da bo boljševizem na Turškem v gotovih ozirih drugačen. V tem ima gotovo prav. Ali drugačen ne bo le v metodah, o katerih so prav v socialističnih vrstah po vsem svetu največje razprave in debate; drugačen se zdi, da je ali da bo v osnovnih pojmi, medtem ko se nemara prav z metodami strinja. Duh tega gibanja je nacionalistično političen in kakor se zdi, močno prežet z verskimi, panislamskimi čuvstvi. Lahko je revolucionaren, toda kar je revolucionarno, še nikakor ni zaradi tega socialistično. Tudi adoptiranje boljševiškega imena ne more povzročiti tega.

Da ni kapitalistom socializem po volji, je naravno. Pravzaprav jim ne more človek tega niti zameriti. Slabo se pa vjema z razumom, da nasprotujejo socializmu ljudje in sloji, za katere ni nobene druge rešitve, kakor socializem. To je znamenje, da primanjkuje na svetu še prav mnogo razuma.

Draginja sladkorja in blagostanje sladkornih delavcev.

Draginja je v deželi. To čivkajo že vrabei na strehah in kdor bi oporekal temu dejstvu, bi se mogoče le osmešili. Ali če je znan fakt draginje nad vsak dvom, je drugo vprašanje, kaj jo povzroča. Med raznimi odgovori se najpogostejše sliši ta, da so visokih cen krivi visoke mezde delavcev. Kapitalistični podjetniki so v tem edini, in kapitalistično časopisje trobi to brez kritike in premisleka v svet.

Nič ne bi pomagalo, če bi se tajilo, kar je. Priznati je treba, da velja ta teorija v nekaterih slučajih. Ali tudi pri tem se je treba spomniti, da ima vsaka reč svoje vzroke. Tudi takozvane visoke mezde jih imajo, in kjer se zde nadnormalno visoke, jih povzroča neurejenost našega gospodarskega sistema. Saj ni v kapitalizmu drugače mogoče, kakor da si pridobi vsak toliko, kolikor mu je le mogoče, in pri tem se pač lahko zgodi, da doseže ena stroka bodisi vsled svoje močnejše organizacije ali vsled drugih okoliščin, ki imajo svoje korenine zopet večinoma v kapitalističnem sistemu produkcije, na primer vsled hipnega pomanjkanja delavcev dotične stroke, razmeroma visoke plače, medtem ko ostajajo druge daleč zanj, četudi je njih delo morda enako vredno.

Da sledi vsakemu povišanju mezd tudi povišanje cen, je stara reč in dokazuje, da se na ta način sploh ne reši ne delavske, ne splošno socialno vprašanje.

Ali da so mezde edine krive draginje, da so sploh v prvi vrsti krive navijanja cen, je debela neresnica. Prav mnogo draginje imamo, ki ni z mezdami sploh v nobeni zvezi. Med predmete, ki so se najbolj občutno podražili in za katere nam obljubujejo še nadaljno podražitev, spada sladkor, katerega cene so naravnost nezaslišane. Prav sladkor je pa blago, pri katerega cenah ne igrajo mezde nikakršne vloge. Vzroke te draginje je treba iskati povsem drugod in treba si je predočiti vprašanje, do kakšne mere ima delavska mezda sploh vpliv na ceno produkta v pričlo vlade kapitalističnega monopola.

Četudi ne more monopol popolnoma odstraniti naravnega zakona zahteve in ponudbe, ki je mero-dajen pri določanju cen blaga, obvladava vendar v veliki meri ta zakon sam. S kontrolo življenskih potrebščin in njih zalog izsili monopol lahko take cene, ki daleč presegajo vrednost blaga.

Kapitalistični monopol je to res v veliki meri storil, in eden najvažnejših vzrokov visokih cen življenskih potrebščin je prav kapitalistična monopolna kontrola produkcije in razpečavanja.

Cena sladkorja je dosegla vratolomno višino, toda nihče se ne more drzniti, da bi visoke mezde delavstva, zaposlenega v tej industriji, navajal za vzrok draginje. Delaveci na sladkornih plantažah in v tovarnah za sladkor delajo ob dolgih urah za nepri-merno nizko plačo. Na sladkornih plantažah na Porto Rico so pa razmere delavstva naravnost strašne.

Posebna komisija, ki jo je imenovala American Federation of Labor za preiskavo teh razmer, je sedaj podala svoje poročilo, v katerem pravi, da delajo

delavci na Porto Rico po enajst ur na dan za beraških šestdeset centov na dan. Profiti sladkornih plantažnikov so pa ogromni.

Pri tem delu je zaposlenih tudi veliko število žena, ki dobivajo po štirideset do največ šestdeset centov, otrokom pa plačujejo po deset centov.

Pred kratkim so bili pač delavci na sladkornih plantažah na Porto Rico na stavki za boljše delovne pogoje, niso pa dosegli uspeha, zakaj sladkorni trust je izdal rajši velike svote za najetje "tajnih policistov" in pretepačev po poklicu, da bi z njih pomočjo zlomil stavko.

Kapitalistično časopisje poroča na dolgo in široko, če aretirajo kje kakšnega posameznega branjevca zaradi profitarstva. Na nemisleče ljudi dela to vtisk, kakor da se vodi proti draginji resen oster boj in da pridemo v kratkem v normalne čase, kar se tiče cen, če le ne bodo delavci preyeč objestni in ne bodo zahtevali milijonarskih dohodkov. O razmerah delavcev na Porto Rico bi zaman iskali v tem časopisju kaj vesti. Ali če vidimo na eni strani, da lezejo cene sladkorja čez trideset centov za funt, na drugi strani pa dobivajo delavci v tej industriji po šestdeset centov na dan, tedaj bi se moralo tudi največji duševni lenobi zasvetiti, da se na ta način nikdar ne premaga draginja. Vse preiskave profitarstva so od muh, dokler niso spojene z resno voljo, da se na podlagi rezultatov napravijo tisti koraki, s katerimi bi se res mogle stvari spraviti v red. Vsaka resna preiskava pa more voditi le do rezultata, da je edina pomoč v tem, da prevzame demokratična država sama kapitalistične monopole in vodi industrije za potrebe ljudstva, pod kontrolo ljudstva.

Ruski zakoni o delu.

Sovjetska Rusija je izdala serijo zakonov, ki regulirajo delo v Rusiji. Besedilo zakonov samih ni danes dobiti, toda v naslednjem priobčujemo pregled in razlago teh zakonov, ki prihaja iz uradnega sovjetskega vira.

Temeljno načelo, na katerem so osnovani delavski zakoni, je to, da je družba vsakomur dolžna vzdrževanje življenja. Delavski zakoni govorijo o "državljanih", toda faktične razlike ni med državljani in tujci, kajti vsak tujec lahko postane državljan, le da izreče ta namen.

Ker je vsakdo opravičen do sedeža pri skupni mizi, se zahteva od vsake sposobne osebe, da doprinese svoj delež v delu, ki je potrebno, da doseže skupnost sredstva za vzdrževanje svojih članov. To se imenuje "Obvezno delo".

Obveznost dela za skupnost se pričinja s šestnajstim letom in traja do petdesetega. Stare osebe vzdržuje skupnost. To velja tudi za osebe, ki so začasno ali pa trajno nesposobne za delo. V to so všete tudi ženske osem tednov pred in osem tednov po porodu. Učenci imajo ročne vaje v šolah.

Skupnost mora vsaki osebi poskrbeti delo. Če se za kakšno sposobno osebo ne more dobiti delo, je

opravičena do popolne mezde ali plače tekom neprostoVOLjne nezaposlenosti.

Kolikor je mogoče, se mora vsakomur nakazati delo v njegovem poklicu, če ima kakšnega, in v kraju, kjer živi. Če ni v stroki, katero si je izbral, dela, mora sprejeti tudi drugo delo, toda če je to nižje vrste, ima vendar pravico do enake odškodnine, kakršno bi moral dobiti v svojem poklicu. Če se ne more v okraju bivanja dobiti dela za kakšno osebo, se mu lahko nakaže delo v drugem okraju.

Nočno delo je prepovedano za vse osebe izpod osemnajstega leta in za ženske sploh. Ta dva razreda sta izključena od vsakega dela, ki se smatra za "izredno težko ali za nevarno".

V nacionaliziranih industrijah so pogoji vpslenja podvrženi pravilom, ki jih izdelajo delavske organizacije, a morajo biti odobrena od "Ljudskega komisariata za delo", kar je v načelu približno to, kar vladni odsek za delo v Združenih Državah. V podjetjih, ki jih vodi privatni kapital, veljajo za vpslenje pravila, o katerih se morajo sporazumeti lastniki ali ravnatelji podjetja in delavske organizacije, podvržena so pa tudi odobritvi komisariata za delo. Če se med kapitalom in delom ne more doseči sporazum, izdelajo delavske organizacije načrt pravil, ki se mora predložiti komisariatu za delo na odobritev. Ta določba je teoretično enaka obveznemu razsodišču. Ne sme se pa pozabiti, da je Ljudski komisariat za delo sovjetska institucija, in da ima pri njega volitvi delo pretežen glas.

Normalen delavnik ne sme presegati osem ur po dnevi in sedem ur po noči. Normalen delavnik za osebe izpod osemnajstega leta ne sme presegati šest ur. Tudi v izredno težkem in nevarnem poslu sme biti nadaljši delavnik le šest ur. Še je značaj tak, da se ne more po končanem normalnem delavniku ustaviti, morat biti nastavljeni dve ali pa več partij (šift). Čezurno delo je dovoljeno le v nujnih slučajih. Če ni nujnost taka, da bi prišlo človeško življenje v nevarnost, ali pa da bi se morala prekiniti preskrba z vodo, z lučjo, kanalizacija ali prevoz, je čezurno delo dovoljeno le s soglasjem delavskih organizacij, katerih članstvo je prizadeto. Osebe izpod osemnajstega leta in ženske ne smejo delati čez čas. V nobenem slučaju ne sme čezurno delo presegati štiri ure v dveh zaporednih tednih ali se opravljati več kakor petdeset dni v letu. Vodilna ideja je ta, da se mora poskrbeti za pomnožitev delavskih partij, čim se more opaziti, da se v kakšnem podjetju delo ne more pravočasno opraviti z rednimi delavskimi silami ob normalnem delavniku.

Vsak delavec je opravičen do dveh tednov dopusta s plačo vsakih šest mesecev.

Da se kolikor mogoče preprečijo spori med posameznimi delojemalci in delodajalci zaradi delovnih pogojev, dobi vsak delavec "delavsko knjižico", v kateri morajo biti zaznamovani njega vpslitve, množina izvršenega dela, višina sprejete plače in vse podrobnosti, tičeče se njegovega dela in plače.

Pravica nameščanja in odpuščanja ni prepuščena prosti volji delodajalca. Preden se kdorkoli definitivno nastavi, mora delati en teden za poskušnjo. V

nacionaliziranih podjetjih znaša poskušna doba dva tedna za neizučene, in mesec dni za izučene delavce. Če je kakšen delavec po poskusni dobi odklonjen, sme apelirati na delavsko organizacijo. Če označi njegova organizacija njegovo pritožbo za opravičeno, se lahko začne pogajati z delodajalcem. Če ostane pogajanje brezuspešno, se zadeva lahko predloži lokalnemu uradu Komisariata za delo, ki lahko ukaže nastavljenje tožnika ali pa zavrže njegovo pritožbo. Če je bil kdo nastavljen za stalno, more biti zaradi nesposobnosti le s soglasjem delavske organizacije odpuščen. Delodajalec in delojemalec lahko apelirata na lokalni in okrajni urad Komisariata za delo. Odlok okrajnega urada je definitiven.

Od vsakega delavca se zahteva, da opravi delo, ki je določeno za njegov delovni razred in stopnjo, kakor določi to cenilni odbor njegove organizacije; te določbe so podvržene odobritvi Komisariata za delo, zastopajoče interese dela, Narodnogospodarskega sveta, zastopajočega interese narodne industrije. Delavec, ki ne izvrši svoje naloge, se lahko odstavi po sklepu cenilnega odbora njegove organizacije, lahko pa apelira na lokalni in okrajni Komisariat za delo. Odlok okrajnega urada je definitiven. V slučaju nemarnosti ali hudobnosti se delavec lahko odstavi brez odpovedi po pravilih njegove delavske organizacije.

Delavec se lahko odpusti, če se ustavi obrat podjetja ali če se ustavi delo za dlje kakor mesec dni, ali če se preklicajo posebna naročila. Tudi zaradi takega odpusta se lahko apelira na lokalni in na okrajni urad Komisariata za delo. V vsakem slučaju ima delavec pravico do dvatedenske odpovedi.

Na drugi strani nima delavec pravice zapustiti delo po svoji volji. Naznaniti mora svoj odstop, kar se mora predložiti tovarniškemu odboru. Če ta ne sprejme resignacije, mora delavec ostati pri delu, lahko pa apelira na svojo organizacijo, in njen odlok je definitiven. Delavec, ki ne ugotovi tem pravilom, izgubi za en teden pravico do dela in do odškodnine za nezaposlene. Ta pravila pa ne veljajo za osebno zaposlitev in začasno delo, kjer se delo lahko zapusti vsak čas.

Da se uveljavijo načela delavskih zakonov, je ustanovljena primerna mašinerija. Vsak delavec se mora vpisati v kakšno delavsko organizacijo, nakar mu določi cenilni odbor te organizacije gotovo stroko in razred. To je v načelu nadaljevanje in razširjenje cehovskega sistema, ki je obstajal pod starimi zakoni ruskega carstva.

Določen je sistem delovnega nadzorstva pod jurisdikcijo Ljudskega komisariata za delo. Pravo moč delavskega nadzornika je zelo obširna. Ob vsakem dnevnem ali nočnem času lahko vstopi v vsako industrijsko podjetje, kakor tudi v stanovišča, ki jih delodajalci določijo delavcem. Lahko se poslužijo posebnih pravil za odstranitev razmer, ki ogrožajo življenje in zdravje delavcev. Od vodstva lahko zahtevajo predložitev vseh knjig in zapiskov, in vsako osebo, ki krši zakone o delu, lahko zakonito zasledujejo.

• • •

Zanimivo bi bilo spoznati tudi nekatere podrob-

nosti teh zakonov, brez katerih je natančno razumevanje vse reči nemogoče. Kar se oficijelno sporoča, dokazuje, da smo imeli prav, ko smo dejali, da ne vpeljuje boljše vizem nikakršnega socializma v Rusiji. Vse to so — reforme. In včasih smo morali požirati najhujša očitanja, češ da smo — reformisti. V teh zakonih je mnogo določb, ki jih mora socializem odpraviti; ali v sedanjih razmerah ne more menda niti sovjetski sistem drugače postopati.

Naš trgovinski tajnik Redfield je s temi zakoni zelo nezadovoljen in pravi, da je delo v Rusiji "vrženo v stanje tlačanstva in zatiranja, kakršnega ni poznalo celo stoletje." Ne vemo, iz česa izvaja mr. Redfield to trditev. Če misli na načelo takozvanega obveznega dela, tedaj razumemo njegovo sodbo z liberalističnega stališča. Ali to načelo samo po sebi je zdravo, seveda se morajo s to dolžnostjo vjemati tudi pravice. Gotovo je mnogo ljudi — v Rusiji in drugod — ki jim taka določba najbolj smrdi; najti jih je v višavah in v nižavah človeške družbe. Ali če je res, da se brez dela ne morejo preskrbeti življenjske potrebščine nobene vrste, tedaj je delovna obveznost naravna dolžnost. V tem ni nič tlačanstva. Menimo, da bi se celo v Ameriki našli ljudje, ki bi bili pripravljeni sprejeti nekoliko tega "tlačanstva", če bi država obenem imela dolžnost poskrbeti, da ne ostane brez dela, da ne ostane brez zaslužka ali v slučaju neprostovoljne nezaposlenosti brez odškodnine, da se mu zagotovi toliko rednega in izrednega počitka in da se prizna njegovi organizaciji tako obsežna pravica.

V okvirju kapitalistične družbe so ti zakoni na vsak način znaten napredek na polju delavskega prava, četudi si lahko nekatere reči drugače mislimo. Tako n. p. ni posebno simpatično, kar diši v teh zakonih po cehovstvu. V podrobnostih bi se našlo najbrže še več takega, kar nam ne bi popolnoma ugajalo. V glavnem pa imajo te reforme vsekakor dober socialen namen in ni dvoma, da bo praksa še marsikaj zboljšala. Polagoma pa bo tudi Rusija dozorevala, da postane godna za socializem. Kakor se bo njeno gospodarstvo v tej smeri izpopolnjevalo, tako bo napredovalo tudi njeno ljudstvo, in kar so bile v prvih dneh lepe sanje njenih najboljših ljudi, postane tedaj živa resnica.

Na drugi strani se pa ne sme prezreti, da ni pot, ki so si jo bili izbrali boljše viki, edina, ki vodi do socialističnega cilja. Prav ti delavski zakoni potrjujejo, kar smo trdili nešteto krat, da se ne more napraviti skok iz kapitalistične družbe v socialistično kar čez noč, in da so reforme kot priprave neizogibne. Kakšne naj bodo in kako naj se izvajajo reforme, pa določajo razmere v vsakem slučaju posebej. S slepim posnemanjem si ni na tem polju mogoče pomagati. Razmere je treba študirati, resno in temeljito študirati, tam, kjer se hočejo reforme izvajati. Ameriški delavci jih morajo študirati v Ameriki, ne pa v Rusiji.

Svet, kjer je polna možnja s prazno glavo več vredna od polne glave razuma s prazno možnjo, ne more biti razumen svet.

Konvencija socialistične stranke.

Dne 8. maja je začela zborovati v New Yorku konvencija socialistične stranke v Ameriki. Na podlagi članstva, ki šteje sedaj vzlic posledicam cepitve okrog 40,000, je prišlo na konvencijo 170 delegatov. Poleg teh je bilo še pet bratskih delegatov raznih unij krojačev.

Konvencija, ki se je otvorila z velikim navdušenjem, je pričela svoje delo z geslom: v boj proti reakciji in za izboljšanje delavskih razmer.

Pozdravni govor je imel sodrug Hillquit, ki je med drugim dejal:

“Vsa struktura srednjega razreda in kapitalističnega liberalizma je z Wilsonom vred na tleh. Edina aktivna organizirana sila v ameriški politiki, ki se upira reakciji in potlačevanju in stoji na braniku širokih plasti delovnega ljudstva za pravičen družaben red in industrijalno enakost, je socialistična stranka.”

Pri opisovanju stališča, ki ga je zavzemal v svoji politični karieri Wilson, je dejal Hillquit med drugim: “Morozna narodna psihologija (duševno razpoloženje), ki jo je pomagal vzdržavati in vzgojevati Wilson, je rodila take atavistične politične tipe kot so Palmer, Burleson, Sweet in Lusk. Napredovala je v nekaterih slučajih do političnega proslavljanja širokoustnežev kot je na primer Ole Hansen, (svoječasni mayor mesta Seattle in socialistožerec), toda vrgla je v ječe najboljše in najzvestejše može ameriškega naroda, kot je Eugen Viktor Debs.”

Predno so šli delegatje na formalno delo konvencije, se je razlegla po dvorani pesem “Internacionale”, “Marzeljeza” in pesem “Svobodne Rusije”. Po končanem petju so razvili na odru velik, v oljnatih barvah slikan portret E. V. Debsa, kar je entuziazem navzočih delegatov in gostov v dvorani dvignilo do nepopisnega vrhunca.

Pri delu konvencije se je pokazalo, da so rudimenti nekdanjega takozvanega “levege krila” še vedno na delu, da vrinejo v strankine proglase fraze, ki same na sebi ne pomenijo nič, ker ne morejo biti merodajne za izvajanje v praksi, kakor na primer beseda o “diktaturi proletarijata”. Toda ti elementi tvorijo v sedanji socialistični stranki zelo majhno manjšino. Zagovorniki te frakeije so bili na konvenciji zlasti Wm. Kruse, L. Engdahl in St. John Tucker.

Konvencija je sprejela načelno izjavo in platformo za leto 1920. Načelno izjavo prinašamo na drugem mestu današnjega “Proletarca”, platformo pa prinesemo prihodnjič. Načelna izjava je menda na par mestih izpremenjena.

Za predsedniškega in podpredsedniškega kandidata sta bila nominirana sodruga E. V. Debs in Seymour Stedman.

Ob tej priliki je poslala konvencija sodrugu E. V. Debsu, ki se nahaja v ječi v Atlanta, Georgia, sledečo brzojavko:

“Evgen V. Debs,
Zvezna ječa,
Atlanta, Ga.

Narodna konvencija socialistične stranke je odglasovala soglasno in vas z dosedaj nedoseženim entuziazmom izbrala za predsedniško kampanjo za našega zastavonošo, s Seymour Stedmanom kot kandidatom za podpredsednika. Kakor hitro bo mogoče, Vas obišče odbor, ki Vam prinese osebno sporočilo zaupanja in ljubezni, da z Vami posebi veličastne ideale naše stranke. Zagotavljamo kampanjo, ki bo prosvetlila in vzbudila ves narod.

Walter M. Cook,
tajnik konvencije.”

Primerni telegrami so bili poslani tudi soprogi sodruga Debsa in sodrugu Seymour Stedmanu, ki se je mudil po opravkih v Washingtonu, D. C., da pripravi deputaciji, ki jo je odbrala konvencija v zadevi Debsove osvoboditve iz ječe, pri zveznem pravdništvu in tajniku predsednika Wilsona, pot.

Poleg drugih zadev, ki naj bi prišle v poštev za bodoče strankino delo, je bila propozicija, da pusti stranka odprta vrata z ozirom na kooperacijo raznih delavskih političnih organizacij, in da ne vztraja na “stališču svete osamljenosti”. Zlasti se je od strani zagovornikov te propozicije jemala v poštev “Labor party” in Nonpartisan Liga”.

S tem v zvezi je sodrug John M. Work, prejšnji tajnik in večleten član strankine eksekutive pisal konvenciji sledeče pismo:

“Želel bi ponoviti svoja priporočila, ki sem jih predložil že lansko leto izredni konvenciji z ozirom na “Labor party” in “Nonpartisan Ligo”.

Nobenega vzroka ni, zakaj ne bi naša stranka kontrolirala ti dve stranki in gledala, da se razvijeta v pravi smeri. Da je to mogoče, moramo opustiti stališče svete osamljenosti. Bojazni, da nas bo kdo pogoltnil, se moramo otresti. Če opustimo ta nazor, nam bo vodstvo zasigurano. Če ostanemo pri svoji tradiciji, izgubimo dobre člane, ki zaradi našega oskosrčnega stališča ne morejo biti člani teh organizacij, in posledica tega je, da morajo izstopiti iz naše stranke.

Zato je priporočljivo, da se stranka tega samomorilnega nazora otrese, in sicer brez odlašanja.

S tem v zvezi priporočam — pravi dalje sodrug Work — prvič, da se pravila stranke preurede v tem smislu, da dovolijo posameznim članom, da morejo postati člani “Labor party” in “Nonpartisan Lige”, brez inkriminacij.

Drugič, da se dodajo strankini ustavi postavke, ki stranki dovoljujejo dogovore z “Labor party” z ozirom na kandidate za javne urade — in sicer tako, da ostane naša organizacija popolnoma nedotaknjena in da se istočasno izognemo dupliciranju in postavimo skupno moč obeh strank za iste kandidate.”

Kakšno stališče je zavzela konvencija z ozirom na to propozicijo, še ni znano; vendar je iz poročil, ki prihajajo, razvidno, da je našla med delegati precej odpors, in da bo zadeva bržčas oddana posebni komisiji za študiranje.

Iz poročil, ki so na roki, je tudi posneti, da želi stranka reorganizirati narodnostne organizacije. Kako naj se to doseže, še tudi ni jasno.

Da stranka ne sprejme v svoje izjave in v svojo literaturo "diktature proletarijata", temveč ostane na dosedanji poti politične akcije in organiziranja ter izobraževanja, vzlie temu, da podpira rusko revolucijo in sedanjo bolševiško vlado, je konvencija v New Yorku povedala jasno in brez ovinkov.

Poleg drugih zaključkov, ki jih objavimo, čim dobimo o njih poročila, je važen ta, da bo stranka izdajala svoj list, ki ga bo dobival vsak član obligatno.

Načelna izjava social. stranke.

Socialistična stranka Zedinjenih držav zahteva, da se dežela in njeno bogastvo vrne izpod kontrole privatnih interesov v roke ljudstvu za enako blagostanje vseh.

Ameriko ne lastuje ameriško ljudstvo. Naše takozvano narodno bogastvo ni bogastvo naroda, ampak bogastvo nekaj privilegiranih.

Ti so gospodujoči razred v Ameriki. Malo jih je po številu, ne več kot nekaj stotisoč vseh skupaj, a odločajo o življenju in prikrajaajo usodo 110 milijonom soljudem.

Ti so gospodarji dela množice in določajo njihove plače; ti posedujejo hiše in določajo stanarino; ti posedujejo hrano in ji določajo ceno; ti posedujejo časopise in goje svoje prepričanje; ti posedujejo vlado in delajo svoje zakone; ti posedujejo svoje šole in vlivajo mladini svoje misli.

Okrog in okrog kapitalističnega razreda se drže številne in različne skupine ljudstva na splošno označene kot "srednji razredi". Ti sestojijo iz posestnikov farm, malih trgovcev in tovarnarjev, strokovnjakov in bolj plačanih nastavljenecv. Njih družabno stanje je večkrat nesigurno. Leti žive v upih, da se enkrat povzdignejo do očarujoče sfere vladajočih razredov. Njihovo družabno-duševno razpoloženje je tako, ki povečuje bogate. Po navadi prodajo svoje talente, učenost in prizadevanja kapitalističnim interesom. Leti so neomahljivi zagovorniki sedanjega reda družabne neenakosti. Srednji razredi so mnogo številnejši, kakor kapitalistični razred. Ti tvorijo med eno četrtno in eno tretjino ljudstva v deželi.

Večina ameriškega ljudstva je sestavljena iz delavstva. Delavci na farmah in v tovarnah, v rovih in mlinih, na ladjah in železnicah, v uradih in računarskih hišah, v šolah in v privatnih službah, delavci z rokami in z možgani, vsi — moške in žene, ki opravljajo družbi koristna dela v neštevilnih oblikah moderne civilizacije. Ti so naredili Ameriko, kar je. Ti ohranjujejo Ameriko z dneva v dan. Ti prenašajo največja trpljenja življenja, a uživajo zelo malo veselja in zabave. Ti vstvarjajo ogromno bogastvo dežele, a žive v vednem strahu pomanjkanja. Ti hranijo in oblačijo bogate, a se vendar klanjajo njihovim dozdevnim nadkriljevanjem. Ti drže v teku industrijo, toda v njeni upravi nimajo nobene besede. Ti tvorijo večino ljudstva, toda pri vladi nimajo be-

se. Vzlie obliki politične enakosti, so delavci Zedinjenih držav v resnici podvržen razred.

Socialistična stranka je stranka delavcev. Njih stvar je njena stvar, ker leži v delavcih upanje politične, gospodarske in družabne preureditve dežele. Od vladajočega razreda in njihovih zagovornikov, ki imajo koristi od tega sistema, se ne more pričakovati izprememba. Posamezni člani teh razredov vstopijo večkrat v boj proti kapitalističnemu redu vsled motívov, ki prihajajo iz osebnega idealizma, toda da bi se vsi razredi odpovedali svojemu gospodstvu in privilegijam z zgolj stališča družabne pravičnosti, se ni nikdar slišalo. Le delavci sami imajo v odpravi sedanjega profitnega sistema direktne in protiskajoče interese.

Socialistična stranka želi, da vzamejo delavci v Ameriki politično in gospodarsko moč iz rok kapitalističnega razreda, ne da sami sebe uspostavijo kot novo vladajočo silo, temveč da se odpravijo vsa razredna deljenja za vedno.

Da se doseže ta najvišja družabna naloga, morajo biti delavci organizirani v samostojni politični stranki. Zavedati se morajo, da ste obe stranki, republikanska in demokratična politično orodje gospodujočih razredov, in enako obvezane zagovarjati in nadaljevati kapitalizem. Delavci se morajo izuriti in vporebi glasovnice, da odglasujejo orodje kapitalističnega in srednjih razredov iz moči, in glasujejo za zastopnike delavskega razreda. Resnično politična delavska stranka mora temeljiti na nekompromisnih zahtevah za popolno podružabljenje industrij. To pomeni odpravo privatne lastnine vseh virov in sredstev za pridobivanje bogastva in distribucije, odpravo neproduktivnih dohodkov v obliki profitov, obresti ali stanarine; vpeljavo vseh telesno sposobnih stanovnikov dežele v koristno delo, in zasiguranje vsem producentom popolno vrednost njihovega dela.

Socialistična stranka je taka politična stranka. S svojimi izvoljenimi zastopniki v postavodajah in drugih javnih uradih pritiska, da se izvedejo take določbe, ki takoj koristijo delavstvu, povzdignejo njihovo življensko stanje, povečajo in učvrste njegov odpor proti kapitalističnim napadom. Toda njen končni cilj v politiki je doseči večino v kongresu in v vsaki državni legislaturi, da doseže glavne izvrševalne in upravne urade in da postane vladajoča in kontrolujoča politična stranka dežele. Ko bo socialistična stranka v moči, namerava preiti takoj k podružabljenju industrij in bo začela pri takih, ki so javnega značaja, kot na primer banke, zavarovalnice, premogovi rovi, prevoz in zveze, kakor tudi industrije, ki so v trustih, pomnožeča ta proces na vse take industrije, ki so prilagodne kolektivnemu lastništvu in to dopuščajo njih tehnične naprave.

Istotako namerava podružabiti sistem javne izobrazbe in zdravja in vseh aktivnosti in institucij, ki segajo živo v javne potrebe in blagostanje, vključivši stanovanja v mestih.

Socialistični program zastopa podružabljenje vseh večjih zemljišč za poljedelstvo in zemljo, ki se potrebuje za industrialne in javne namene, kakor tudi vse pripomočke za spravo in ohrano poljedelskih

pridelkov za prodajo. V privatno lastnino zemlje, ki se vporablja in kultivira potom lastnikov, se stranka ne misli vtikati.

Ko bo socialistična stranka v politični kontroli, namerava reorganizirati vlado v formi in dejstvu tako, da bo izpremenjena iz orodja potlačevanja v orodje družabne in industrijalne službe.

Socialistični prehod se ne more izvršiti uspešno potom socialistične zmage same. Reorganiziranje industrij na podlagi družabnega obratovanja in združenega prizadevanja, bo potrebovalo inteligentno in disciplinirano delavstvo, zmožno ne le v procesu fizičnega dela, ampak tudi v tehničnih problemih upravljanja. To neobhodno potrebno izobrazbo in urjenje dobe delavci najlaglje kot posledica njihovega trajnega prizadevanja, da dobe čimvečji del uprave industrij potom svojih unij in zadrug. Te gospodarske organizacije delavstva imajo tudi takojšnje praktično in važno funkcijo. Njih dnevni boji za izboljšanje razmer v krogu svojih tozadevnih industrij pomnože, in na ta način pojačajo politično prizadevanje socialistične stranke v isti splošni smeri, in njih gospodarska moč se lahko izkaže za izdatno orožje v varovanju političnih pravic dela.

Socialistična stranka se ne vmešava v notranje zadeve delavskih unij, ampak jih podpira v vseh njihovih bojih. Toda z namenom, da dosežejo taki boji največjo možno sposobnost in uspeh, zagovarjajo socialisti najbližjo organično kooperacijo vseh unij, kot eno organizirano telo delavskega razreda. V svojih velikih bojih za osvoboditev, morajo delavski razredi Amerike postaviti proti svojim gospodarjem, bodisi v industriji ali politiki, solidno falango.

Socialistična stranka obljublja, da bo omogočila družinsko življenje popolnejše in srečnejše vsled odstranitve neznosnih faktorjev gospodarske odvisnosti žene od moža, in v zasiguranju vsem članom družine več prostega časa za razvoj veselja in uživanja doma. V zadeve družine kot institucija se nima namenja vtikati.

Socialistična stranka stoji strogo na stališču popolne ločitve države in cerkve. Prizna pravico prostovoljnih bivališč državljanov, ki vzdržujejo verske zavode in časte svobodno po svoji vesti.

Socialistična stranka skuša doseči svoj cilj potom rednih in ustavnih metod. Tako dolgo, dokler bodo v veljavi glasovnica, pravica do zastopstva in civilne svobodščine, nasilje ne bo imelo povoda pri ljudstvu. Nasilje ni orodje socializma, ampak kratkovidnih zastopnikov vladajočih razredov, ki slepo verujejo, da morejo biti družabna gibanja in ideali uničeni potom brutalne fizične represije. Socialisti polagajo važnost na izobrazbo in organiziranje množic.

Gospodstvo razuma in duha privilegiranih razredov je bil tako jak, da so bili v stanju dopovedati svojim zaupljivim sodržavljanom, da so le oni — kvaritelji Amerike — pravi Amerikanci; da so njihovi sebični razredni interesi sveti interesi naroda; da le tisti, ki se podvržejo brez ugovora njihovemu potlačevajočemu gospodstvu, so lojalni in patriotični državljanji, in da so vsi tisti, ki nasprotujejo njihovim

izsiljenjem in pretvezam, izdajalci njihove dežele.

Socialisti odločno odklanjajo to pojmovanje patriotizma.

Socialistična stranka daje službo in zvestobo množicam ameriškega ljudstva, delavskim razredom, toda ti interesi niso omejeni na nje same.

V moderni civilizaciji so usode narodov neizločljivo preprežene. Noben narod ne more biti prosperitiven in srečen, medtem ko so njegovi sosede revni in žive v mizeriji. Noben narod ne more biti resnično svoboden, dokler so drugi podjarmljeni. Vezi mednarodne zavisnosti in solidarnosti so med delavskimi razredi posebno važne. V vseh naprednih deželah po svetu so delavci v enakih bojih za politično in gospodarsko svobodo, in uspeh ali neuspeh se zreali takoj v napredku in sreči vseh.

Socialistična stranka je proti militarizmu in vojnarnam ved narodi. Moderne vojne so navadno povzročene vsled trgovskih in denarnih intrig kapitalističnih interesov v različnih deželah. Te vojne povzročajo gospodujoči interesi, a vojujejo jih ljudske množice. Lete prinašajo bogastvo in moč nekaterim privilegiranim, a trpljenje, smrt in mizerijo mnogim. Lete razrahljajo delavske boje za politične pravice, materialna izboljšanja in družabno pravičnost in imajo tendenco trgati vezi solidarnosti med njimi samimi in in njihovimi brati v drugih deželah.

Socialistično gibanje je svetoven boj v prilog človeške civilizacije. Socialistična stranka Zedinjenih držav sodeluje s podobnimi strankami v drugih deželah in jim nudi v njih bojih vso pomoč, vedoč, da bodo razredno zavedni delavci širom sveta prej ali slej dobili v svojih deželah moč vlade, da bodo odpravili potlačevanje in kaos, nasprotstva in krvoplitja mednarodnega kapitalizma in vstanovili federacijo socialističnih republik, ki bodo pomagale druga drugi za dobrobit človeštva in ohranitve svetovnega miru.

Časopisje o izključitvi socialističnih poslancev.

Ob priliki izključitve petih pravilno izvoljenih socialističnih poslancev iz newyorške postavodaje so prinesli razni listi svoje izjave, katere priobčujemo z namenom, da se čitatelji "Proletarca" z njimi seznanijo.

Listi, ki se ne strinjajo z izključitvijo.

New York Tribune (Rep.) — Izključevalci kot osebe so možje, ki ljubijo in bi radi varovali demokratične ustanove dežele. Vzlic temu so v tem posebnem slučaju socialisti tisti, ki stoje na braniku ustavnosti in rednega procesa zakonov."

New York World (Dem.) — "Kolikor se ta zadeva tiče našega lista, si bo prizadeval, da bodo izključeni socialistični assemblymeni zopet izvoljeni."

Toledo News-Bee (Indep.) — "Postavodajalci, ki so glasovali za izključenje petih socialistov, so obsodili sami sebe kot izdajalce ameriških načel."

El Paso Herald (Indep.) — "Ta kratkovidna

akecija pripravlja socialistični stranki izborna kampanjo."

Sioux City Tribune (Indep.) — "Newyorški po stavodajalec razširjajo to, kar mislijo uničiti."

Birmingham Age Herald (Dem.) — "Boriti se proti ideji z nasiljem, ni bilo nikdar uspešno."

Dayton News (Dem.) — Zadeva petih socialističnih assemblymenov je precedent, ki se zna pokazati za našo narodno demokracijo posebno nevaren."

Sacramento Union (Indep.) — Kdo je navsezadnje bolj nevaren, tisti, ki je radikalen in pošten, ali kakšen Newburry, ki kupi v postavodaji sedež in zapravi stotisoče, da korumpira ameriške volilce."

Seattle Post Intelligencer (Indep.) — Dejanje moči potom netolerantne večine, ki se ji ne more prizanesti niti oprostiti."

Philadelphia North American (Prog.) — "Politični pogrom in odmev hohenzollernske netolerance in stupidnosti."

Baltimore Sun (Dem.) — "Socialisti, pravi newyorška postavodaja, polagajo večjo važnost na svoje obveznosti, kakor pa na obveznosti napram deželi. Če bi se tako pojmovanje izvajalo do logičnega zaključka, bi bili lahko izključeni iz newyorške postavodaje vsi njeni člani."

Pittsburgh Press (Indep.) — "Obravnava je bila zmeda, poročila o nji laž in izključitev sama nasilje."

Memphis News Scimitar (Indep.) — "Zadeva izgleda neameriška in neokusna, kakor dejanje panike."

Cleveland Plain Dealer (Ind. Dem.) — "Newyorška postavodaja se obnaša ne le kakor da odklanja reprezentativno vlado, ampak da vpeljuje direktno akcijo."

Cincinnati Times Star (Rep.) — "Pod pritiskom tujezemskega radikalizma si ne smemo dovoliti, da zapustimo amerikanizem. Napadi na ameriško vlado potom nasilja morajo biti odbiti potom nasilja — toda pot do rednih izprememb potom glasovnice ne sme biti nikdar zaprta."

Des Moines Register (Ind. Rep.) — "To je skoraj tako, kakor izjava, da se morajo vsi nesoglasujoči poslužiti nasilja, če hočejo, da dosežejo svoje reforme, ker jim je nenasilno sredstvo odvzeto."

Chicago Post (Indep.) — "Celo v časih, ko je bila Nemčija pod kajzerjem, je bilo socialistom mogoče sedeti v rajhstagu. Toda največja država v Ameriki jih meče iz svoje postavodaje."

Bridgeport Post (Indep.) — "Tisti, ki mislijo, da bodo držali Amerikance, da ostanejo Amerikanci, potom kršitve najdragocenejših ustavnih pravic, ki jih zastopa Amerika, zagovarjajo izključenje teh pravilno izvoljenih članov iz newyorške postavodaje kot dejanje hrabrega amerikanizma."

Brooklyn Eagle (Ind. Dem.) — "Mr. Sweet izgublja čas z uvedbo novih zakonov, ki naj vzamejo socialistični stranki volilno pravico. Zakaj se posluževati tako pozno zakonov in legalnih metod, če so bile že uporabljene bolj direktne?"

New York Globe (Indep.) — "Mr. Sweet je v svoji dobroti in naivnosti izvršil, radi česar bi bili

drugi vrženi v ječo in deportirani. On je propagator za boljševice."

Boston Herald (Indep.) — "Če sprejmemo ta načela, tedaj more biti izključena od vladnih zadev vsaka manjšina, če jo smatra večina za sovražno."

Pittsburgh Leader (Prog. Rep.) — "Če naj glasovnica preneha biti sredstvo obrambe, tedaj naj bo dežela o tem informirana. Takoj na to bomo morali iznajti, kako naj nadaljujemo."

Philadelphia Press (Rep.) — Niti ruska Duma, ki je bila izročena popolnoma na milost in nemilost ruskemu carju, se ni upala poslužiti tako rokovnjaških sredstev, da se iznebi neprijetne manjšine."

Grand Rapids Press (Ind.) — "Naši lastni junckerji, katerih geslo je osebni interes, mesto služba za javnost, in ki se niso iz sedanje svetovne zgodovine ničesar naučili, ostanejo sedaj glavna nevarnost blagostanja dežele in glavna oprostitev za radikalno mišljenje in akcijo."

Youngstown Vindicator (Dem.) — "Patriotje — ali patriotizarji — ki pleto iz amerikanizma plašč za pokrivanje najbolj tesnosrečnih in nezastlišanih predsodkov, so odvzeli petim socialistom pravico do sedežev v državni postavodaji."

Listi, ki odobravajo izključitev.

New York Times (Indep. Dem.) — Bili so ameriški glasovi in konservativno patriotični. 116 postavodajalec, ki so glasovali za izključitev, se je povzpelo na nivo medsebojne politične razlike."

Sun in New York Herald (Indep.) — "Postavodaja je zaslužila pohvalo vseh lojalnih Amerikancev."

Louisville Courier Journal (Dem.) — "Socialisti so nameravali nasprotovati funkcijam vlade Zedinjenih držav, ne pa, da zastopajo le napredne vladne izpremembe ali reforme."

Portland Oregonian (Ind. Rep.) — "To je svarilo vsem, da uradi katerikoli države niso na razpolago, da se z njih pomočjo zrušijo te vlade ali vlada Zedinjenih držav."

Sioux City Journal (Rep.) — "S tem je postavljeno načelo, da mora biti politična stranka, ki hoče zastopati interese ameriške politične svobode, v svoji politični pristopnosti popolnoma ameriška."

Utica Press (Indep.) — "Ta dežela se vedno bolj zaveda "rdečkarjev" in radikalec in sedaj je očitno, da hoče zaustaviti njih prodiranje, zato je večina v postavodaji smatrala za pravilno, da se petorica njih odstrani."

Buffalo Times (Dem.) — "Madež nelojalnosti, ki je sedaj neizbrisno pripečaten socializmu, si je pritisnila stranka sama. Sedaj plačuje kazen za svoje lastne napake in nezmislivosti."

Boston Transcript (Ind. Rep.) — "Teh pet assemblymenov ni zastopalo volilce v posebnih volilnih okrajih, ampak izvrševalni odbor socialistične stranke, ki v resnici ni organizacija volilcev, ampak pretežna organizacija tujezemcev, organizirana za namene, ki so našim ustanovam sovražni."

New York Mail (Indep.) — "Kar se je zgodilo v newyorški postavodaji, je tiranija večine, in naj-

hujše, kar bi se moglo reči o tem, je to, da je vedno boljše, da vodi tiranijo večina, kakor manjšina."

Kaj pravijo o izključitvi socialističnih zastopnikov iz newyorške postavodaje socialistični in nekateri delavski listi, je čitateljem "Proletarca" znano, ker je bilo o zadevi že poročano pred časom.

ETBIN KRISTAN:

ANTON GRABIČ.

(Nadaljevanje.)

Grabič je bil vesel, da jih niso gnali noter, ker ni bilo v sobi dovolj prostora. Za kočo je bil prostor, oddaleč podoben dvorišču. Kdor je našel hlod, ostanek klopi ali kaj primernege, je to porabil za stol, nekateri so posedali po travi, kolikor je je bilo, drugi so stali. Debeluh se je razgovarjal z gospodarjem, slabo izdelanemu sodčku podobnim, plešatim, v obraz dobrodušnim človekom, in potem je naznanil družbi, da je kosilo pripravljeno, ali da je posode premalo za vse in da bodo zaradi tega jedli v dveh parti-jah. Razdelitev se je izvršila ob velikem trušču. Odborniki so določili nekoliko mož, da pomagajo pri donašanju jedil, in tudi ta pošel je spremljalo toliko hrupa, kakor da love sejmarji kupce. Naposled je bilo vendar opravljeno in člani druge skupine so stopili na stran. Kmalu so začeli nositi jedi.

Grabič je bil ozlovoljen in je gledal čez plot, da ne bi videl odurnih prizorov. Najrajši bi bil kam odšel in se vrnil še le, kadar bi bil čas za odhod vlaka, toda bal se je, da bi utegnil zamuditi. Naenkrat ga je presunljiv krik prisilil, da se je obrnil. Kletve so letele sem in tja, gosta gruča ljudi se je stiskala, pesti so se dvigale, suvale, bile, in kdor se ni sam mogel udeležiti tepeža, je od daleč mahal z rokami in kričal. Nekateri so tekali semintja, očitno brez cilja, drugi so besno ploskali, kakor da hočejo navdušiti pretepače. Debeluh je kričal, kolikor je mogel in žugal s pestjo, a nihče se ni zmenil zanj. Grabič je našel Hrvata, slonečega ob steni koče, vsega sključenega, in ga je vprašal, kaj se pravzaprav godi. Še le po daljšem času si je ta toliko opomogel, da mu je mogel povedati, kaj je bilo.

"Marva! Marva!" je sodel.

Ko so bili prinesli jedila, je močan mož, ki je bil dodeljen drugi skupini, pristopil in posegel po porciji, namenjeni drugemu. Ta je prijel za krožnik, a močnejši nasprotnik mu ga je hotel iztrgati. Najprej je bilo slišati le nekoliko kletv in tovariši so se smejali. A ko je prvi v jezi obrnil krožnik, da je padlo meso na tla, ga je drugi s pestjo udaril po glavi, da se mu je vlila kri iz nosa. In sedaj se tepe, kdor se more.

Grabiču se je skremžil obraz. Stud, jeza, sovraštvo je bilo v njegovih očeh. Obrnil se je.

V zraku se je zasvetila kovinasta posoda in takoj nato je nekdo iz vsega grla zakričal. Skupina se je zagugala in nekdo se je zgrudil. Grabiču se je delala tema pred očmi in nekam nejasno je čutil, da gubi vso oblast med seboj. Kakor da ga je sililo nekaj neodvratnega, se je zakadil proti gruči. Nevede je pograbil na tleh ležeč kol in zamahnil, ne da bi bil prav vedel, kam in zakaj. Nekaj je zakričalo in potem je bilo vse tiho. Ko se je zavedel, je ležal pred njegovimi nogami človek, negibčen, v omedlevici, morda mrtev. Sam je stal nad njim, vsi drugi so se bili za nekoliko korakov odmaknili in so gledali nanj kakor na kakšno čudo. Debeli voditelj je pristopil, se nagnil nad ležečim, in čez nekoliko trenutkov dejal:

"Dobil je, kar je zaslužil."

Grabič se je ustrašil, da je ubil človeka. Vodja je pa nadaljeval:

"Spravite ga v kraj, preden pride k sebi. Povežite zverino in potem ga polite z vodo."

Grabič je odstopil in ni več gledal, kaj se je godilo z nezavestnim. Še vedno mu je bilo, kakor da je gosta megla okrog njega, a čuden občutek je imel, da ga gledajo drugi kakor s spoštovanjem. Skušal je umiriti svoje dihanje. Ozrl se je po Hrvatu. Stopil je proti njemu, a ta mu je prišel nasproti in pokimal:

"Valjano je bilo. Ali ja ne bi bio mogao."

Tisti hip je zadonel glas:

"Na vlak! Na vlak!"

Grabič je prišel na svoj prostor, ne da bi bil prav vedel, kako.

5.

Bila je že tema, ko je vlak prisopihal v Hattonville. Ustavil se je le toliko, da je izstopil delavski oddelek. Komaj je bil zadnji mož zunaj, je že lokomotiva potegnula, kakor da je težko čakala, da se iznebi tega tovora in pohiti dalje. S težkim kamnom v prsih je Grabič gledal za njim. Zdelo se mu je, da mora steči in se odpeljati kamorkoli, bodisi na konec sveta. Ali povelje je zadonelo, sosed ga je sunil v rebra in ga zbudil iz sanj. Četa je zapustila kolo-dvor in na ovinku je Grabič opazil, da koraka spredaj oddelek policistov. Neizrecno tesno mu je postalo okrog srca. Zdelo se mu je, kakor da je vjetnik in da je vsa njegova čast pogažena. Pripravljen je bil na vse. Če bi se bilo treba pretepati, bi se tepel. To bi bilo možato. Ali korakati pod policijsko skorto kakor kaznjeneč je bilo sramotno, poniževalno. Toda nihče izmed tovarišev se ni zmenil za to. Avtomatično so korakali po temnih ulicah in Grabiču se je zdelo, da jih namenoma vodijo po odleglih krajih. Vse je bilo tiho. Nemara je bilo tako ukazano, toda on ni bil slišal ukaza, ker sploh ničesar ni slišal in ni vedel, kaj da se je godilo okrog njega.

Sedaj so se mu vračale misli, ki so ga bile mučile na vlaku. Kaj ga pričakuje? Pobil je človeka in najbolje bi bilo, da bi ga bili takoj

odgnali v zapor. Kdo ve, kako je drugim hudo delcem pri duši? Njemu je bilo čakanje na tisto, kar se mora zgoditi, najhujše. Ali pridejo jutri ponj? Kaj store z njim? Kako daleč se iraznese glas o njegovi usodi? Njegovo ime pride v časopise, ki ga bodo imenovali pretepača in ubijalca. Vsakdo do lahko čital, koliko ječe je dobil in če izve to kakšen Slovenec, je vest lahko v kratkih tednih v domovini.

Tako se konča njegova pot do zmage in slave . . .! Rogali se mu bodo, zasmehovali ga bodo in zaničljivo skomizgavali. "Treba mu je bilo! Vsak pošten človek najde kruha doma. Saj ni bil nikdar nič vreden. Kdor visoko leta, globoko pade . . ." Ej, vse te modrosti pozna in vse pridejo na vrsto.

(Dalje prihodnjič.)

UTRINKI.

Španija je za prave reakeionarje še vedno nekakšna idealna dežela. Vzdihujejo sicer včasih, kadar se spomnijo, da so tudi tam že izganjali menihe in nune, toda to smatrajo začasne in minljive epizode, v splošnem je pa Španija še vedno pobožna dežela in za katoliško cerkev niso časi preslabi.

Španija ima 18 milijonov prebivalcev. Od teh jih zna pol milijona čitati in pisati. Glavno mesto Madrid šteje pol milijona prebivalcev; med njimi je ena tretjina analfabetov.

Špansko šolstvo je pod cerkveno kontrolo. duhovnik ima v šoli prvo besedo. Očenaš se človek seveda lahko nauči tudi brez čitanja, in po pravih katoliških nazorih zadostujejo za maso, če zna moliti. Čim manj ve o svetu, tem lažje veruje, česar ne more raziskavati. Tudi za razmišljanje ima človek tem manj predmetov, čim manj zna. In cerkev meni, da ni dobro, če ljudje preveč mislijo.

Amerika ima mnogo javnih knjižnic. Mnogo hvalospevov je bilo čitati o tem. Pred kratkim je nastopila American Library Association z vprašanjem: Koliko ljudi v Zedinjenih Državah nima pristopa do javnih knjižnic? Zvezni urad na vzgojo odgovarja: V 30 državah ima manj kakor petdeset odstotkov prebivalstva pristop do takih knjižnic, v šestih državah manj kakor deset odstotkov, v eni državi manj kakor dva odstotka. Le sedemindvajset odstotkov vseh okrajev v deželi ima v svojem teritoriju knjižnico, obsegajočo pettisoč zvezkov. Dohodki javnih knjižnic znašajo eno šestino tega, kar bi bilo potrebno za zadostno službo.

Videti je, da je tudi v tem sistemu mnogo kamaflaže.

Med številnimi kandidati za predsedništvo je tudi general Wood. Mož ima dolg program. Dolgost se ne vjema vedno z globokostjo. O Woodovem programu se ne more trditi, da je preglobok. Narobe: Večina njegovih fraz je taka, da se lahko razlagajo na različne načine, in človek mora še le ugibati,

kaj gospod general pravzaprav misli. Morda ni težko uganiti; mnogo njegovih prejšnjih izjav in neka tera njegova dejanja dajejo nekoliko ključa. Kljub temu je nejasnost njegovega izražana vredna obžalovanja in mu utegne škodovati pri volitvah. Lahko bi volilci iz nje izvajali za njegovo kandidaturu neprijetne sklepe. Če bi na primer v mednarodnem občevarju njegove note in njegovi dokumenti govorili tako nedoločno, kakor njegovi programatični članki, da bi jih bilo mogoče v praksi razlagati na različne načine in če bi v kakšni kritični situaciji morali služiti za podlago — kaj bi se tedaj lahko vse zgodilo! . . . Jasnost je pač več vredna, kakor se sanja marsikateremu kandidatu.

General Wood je nasproten rdečkarjem. To naglašava ob vsaki priliki, najbrže misleč, da je to zelo popularno geslo in da se z njim najbolj prikupi volilcem. Toda kaj je "rdečkar"? Po Woodovi definiciji je to "oseba z idejami in teorijami o vladi, ki so skrajno nevarne." Vpraša se, ali ne ve gospod Wood o "rdečkarjih" več, ali noče več povedati. Na vsak način je ta razlaga tako obširna, da postaja sama ob sebi "skrajno nevarna". Vsaka ideja in vsaka teorija je skrajno nevarna, le za to gre, komu ali čemu je nevarna. Wilsonove ideje so na primer skrajno nevarne — vsem nasprotnim teorijam in idejam. Hiran Johnson, ki tudi kandidira za prezidenta, je na vsak način skrajno nevaren Woodu, kajti nobenega dvoma ni, da je njegova kandidatura nevarna Woodovi in da so enako Johnsonove ideje nevarne Woodovim. Tudi Hoover je kandidat in se izreka za republikansko stranko. To je druga nevarnost za Wooda, za njegovo kandidaturu in za njegove ideje o vladi. Vidi se, da je takih skrajnih nevarnosti brez števila in na ta način je pravzaprav skoraj vsa dežela "rdečkarska". Ali je pa mr. Wood prepričan, da niso njegove ideje nevarne? Če ne bi bilo odveč, bi mu lahko naštel legijo tistih, ki mislijo tako o njegovih idejah in po njegovi definiciji pride naposled sam med rdečkarje.

Ne vemo, kakšne so vojaške sposobnosti gospoda generala, ali za politiko je prišel na vsak način prepozno na svet. Saj so bili časi, ko so imeli taki nazori, kot jih on pridiga, svojo veljavo; ali to je bilo že davno, ko so še sežigali krivoverce in verjeli v copernice. V naših časih velja v civiliziranih deželah načelo, da so kazni podvržena zločinska dejanja, misli, ideje in teorije so pa svobodne. In kdor tega še v naših dneh ne razume, se mora o tem temeljito poučiti, preden postane sposoben za kandidaturu na najvišje mesto v deželi, ki je bila med prvimi, ko se je razglašala svoboda mišljenja.

Ogrska je po imenu republika in z banditi na čelu njene vlade zatrjuje, da nimajo obnovitve monarhije v mislih. Ogrsko ministrstvo za notranje zadeve ima pa tiskovine z napisom "Kraljevsko ogrsko ministrstvo za notranje zadeve." Na jeziku nimajo monarhije, ker se še ne upajo, ali v srečo jo imajo, pa čakajo na priliko . . .

Glasovi iz našega gibanja.

Zadnje čase se opaža v nekaterih naselbinah živahna kampanja za razširjenje Proletarca. To je dobro znamenje, kajti z listom se bo ojačala tudi J. S. Z.

V Clevelandu so na delu za nabiranje naročnikov sodrugi L. Gorjup, A. Grden in A. Komar, ki so zadnji teden poslali 43 naročnin.

L. Urbaneich iz Detroita je poslal 15 naročnin. F. Klun iz Chisholma 6 naročnin in C. Pogorelec 4 naročnine.

J. Kokošin iz Girarda, O., je poslal 6 naročnin.

John Ermenc iz La Salle, Ill., piše, da se bo potrudil razširiti list med lasalskimi Slovenci. Kdor naših naročnikov v La Salle želi ponoviti naročnino, jo lahko izroči J. Ermencu.

Conemaugh, Pa. — Letošnje volitve, ki so bodo vršile v jeseni, so zelo važne za delavstvo. Delavstvo ima v rokah glasovnice, katere lahko izrabi sebi v prid — ali pa na škodo. Med kandidati so taki, ki so postavljeni od delavstva za delavstvo, pa so drugi, postavljeni od kapitalističnih interesov za kapitalistične interese. Delavstvo pa na dan volitev glasuje in izbira med kandidati, dosedaj še vedno sebi v škodo. Delavstvo je v ogromni večini še razredno nezavedno; zato so na volilne dneve rezultati tudi drugačni, kakor si jih želi zavedno delavstvo.

Če hočemo pridobiti mase indiferentnega, ali socializmu sedaj še sovražnega delavstva, nam je treba voditi propagando s podvojenimi silami. Doba za propagando je sedaj ugodna; kaos kapitalističnega sveta nam daje ves material, da dokažemo z njim masi krivičnost sedanjega ustroja družbe. Žal, da je tako malo agitatorjev, tako malo resničnih delavcev za socializem baš v teh resnih časih. Pred nami so volitve, sodrugi. Kako boste vodili agitacijo, da pomaknemo našo fronto bližje k cilju? Nasprotno struje, to je privatni interesi, so se za boj organizirali do popolnosti. Zanje seveda to ni težko, ker imajo na razpolago milijone za propagando. Njihovo časopisje je plačano; njihovi agitatorji vlečejo stotioče dolarjev nagrade za svoje "delo". Sodrugi, med naše delavstvo je treba širiti socialistične liste, kajti edino ti morejo delavstvu odpreti oči. Kaj nam pomaga, če je delavstvo nezadovoljno, če pa nima pojma o socializmu in zato tudi ne ve, kako si pomagati. In drugič: Ne pozabimo, da danes šteje le organizirano delo. Kjerkoli ni socialističnih organizacij, tam tudi zaman iščete kake aktivnosti za socializem; nezadovoljnosti, kritikov in prorokov, da, te boste našli. Kapitalizmu pa ti elementi niso nevarni. Nevaren mu je le tisti element, ki je organiziran v socialističnih vrstah in se bori za delavske interese. Kdaj bodo to spoznali tisti, ki ob prilikah radi povdarjajo svoj socializem, ne store pa ničesar, da mu pomorejo do zmage? Somišljeniki, kjer ni socialističnih klubov, jih ustanovite, kjer so, jih ojačite. Naša naloga je širiti socialistično organizacijo in njeno časopisje. Čim močnejša

bo, toliko bolj se približamo cilju, ki ga ima socializem.
Louis Krašna.

NAZNANILO.

Franklin-Conemaugh, Pa. — Četrto nedeljo v tem mesecu, dne 23. maja, ob 2. popoldne se vrši seja slov. soc. kluba v Slovenskem domu, Franklin, Pa. Na dnevnem redu bo mnogo važnih stvari, zato apeliram na članstvo, naj se seje polnoštevilno udeleži.

Louis Krašna.

ZA CHICAGO.

V soboto večer, dne 22. maja t. l., se vrši v dvorani "Spravedlnosti", 1825 So. Loomis St. in vogal 18th Place zanimivo predavanje

"ČLOVEK IN SVET".

Za boljše razumevanje predavanja bodo spremljevale vsak predmet stereoptične slike. Predaval bo sodrug E. Kristan.

Začetek točno ob 8mih zvečer.

Za pokritje stroškov dvorane in nabavljenih slik, bo 25c vstopnine.

Ker bo te vrste predavanje v naši naselbini prvo, je želeli, da se ga vdeleže Slovenci v Chicagi in iz okolice v obilnem številu.

Peljite se do 18te ulice in Blue Island ave., in od tam imate le pol bloka južno na Loomis st. in vogal 18th place. Dvorana je v drugem nadstropju hiše, ki je na voglu.

K obilni udeležbi vabi

Odbor soc. kluba št. 1, J.S. Z.

LISTU V PODPORO.

Peter Wilfan, Madrid, Iowa	\$ 1.00
August Komar, Cleveland, Ohio	7.20
Jos. Mavetz, Ely, Minn.	.40
C. L., Chicago, Ill.	.25
A. Marinshek, Madison, Wis.	.50
Girard, Ohio , pošiljatelj J. Kokošin; prispevatelji: John M. Rayer, 50c; Frank Gorene, 50c; Frank Kramar, 20c; neimenovan 15c; Frank Zorko, 15c. — Skupaj	1.50
Power Point, Ohio , pošiljatelj Stephen Chuk; prispevatelji: John Louše, 25c; Matt Tušek 50c; Štefan Čuk, 25c; Tomaž Mrcina, 25c; Jernej Stucin, 25c; Karol Bogatay, 25c; Jakob Bergant, 25c; skupaj	2.00
Viriden, Ill. ; prispevali: slov. soc. klub št. 50, J. S. Z., \$5.00; po 50c: John Shum, John Škof; po 25c: Martin Zalokar, Anton Kancilia, Jakob Leban, Simon Kaučič, Frank Stempihar, neimenovan, Vincenc Pikel, John Ustar, Frank Pleset, neimenovan, John Wilfan, John Salomon, John Rupnik in Frank Vončina; skupaj	9.50
Skupaj	\$22.35
Zadnji izkaz	85.13
Skupaj	\$107.48

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 28.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, E. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROBELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

Yukon, Pa. — Na peti redni seji društva "Edinost", št. 34, SDPZ., je članstvo sklenilo priobčiti v zvezinem glasilu opomin glavnemu blagajniku S. D. P. Z., ker noče dati pojasnila našemu društvu glede od društva nakazanih bolniških podpor; naše društvo smatra, da glede naše zadeve ne izvršuje svojih dolžnosti, ki mu jih nalaga urad gl. blagajnika. Da naše društvo podpre svojo trditev, naj služijo članstvu SDPZ. v pojasnilo sledeče vrstice:

Na 11. redni seji meseca novembra zadnje leto sta bili nakazani dve bolniški podpori, ena za sedem in druga za enointrideset dolarjev. Naš bivši tajnik je nam dokazal, da je bila ta podpora nakazana dne 2. januarja t. l. od glavnega tajnika. Ker čekov ni-

smo prejeli, je naš blagajnik meseca marca pismenim potom vprašal, kaj je vzrok, da ne dobimo čekov, toda pojasnila ni dobil. Meseca februarja je seja našega društva sklenila, da naj jaz kot tajnik obvestim gl. blagajnika, naj izplačila istih prekliče in izda duplikate. Jaz sem mu o sklepu pisal, toda on mi o stvari ni odgovoril. Meseca aprila sem mu zopet poslal kratko pismo, ker sem smatral, da so mu za pojasnila lahko služila naša prejšnja pisma, toda tudi to pot je bilo zaman. Po preteku petih mesecev člani niso prejeli podpore in ravno tako ne pojasnila od gl. blagajnika in zato smatramo, da zasluži nekoliko opomina. Tako delovanje se nam ne zdi v korist članstva in SDPZ.

Za društvo Edinost, št. 34, SDPZ.: John Maren, tajnik; Frank Medved, Anton Kaferle. (Pečat društva.)

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z. V MESECU
-APRILU 1920.

Stev.

1. Zopet sprejeti: Neža Urbas, 3627; Jakob Finc, 10; Črtan Frank Umek, 1214.
2. Suspendirani: Alojzija Turk, 3853; Matija Turk, 1780; Ivan Žinzer, 266; Iv. Grančnar, 3818; Štefan Vidmajer, 2004; Jožef Tomažin, 3955; Jožef Miklavčič, 8577; Terezija Miklavčič, 8555; Fr. Gačnik, 50; Josepina Gačnik, 11452.
3. Zopet sprejeti: Ljudmila Grgorič, 4498. Suspendirani: Jožef Pirman, 5393.
4. Novo pristopili: Frank Kotar, 11696. Prestopili: Jožef Kočevar, 3479; Ivana Kočevar, 4474; k dr. števil. 1. Gregor Zgonc, 8576; k števil. 2.
5. Črtan: Mihael Tomšek, 5654.
8. Suspendiran: Primož Ulčar, 4198.
9. Zopet sprejeti: Mihael Popovič, 4569.
10. Novo pristopili: Alojzija Kozlina, 11704.
11. Suspendirani: Mihael Čurek, 2499.
13. Zopet sprejeti: Barbara Silink, 11356.
14. Novo pristopili: Ivan Gerzinčič, 117000. Zopet sprejeti: Valentin Količ, 6912. Suspendirani: Ivan Boner, 2712; Ivan Terlan, 2156; Fr. Mavretič, 1960; Nick Galinac, 1907; Jožef Kovač, 11357; Mihael Popovič, 11487; Anton Črnologar, 3684. Črtan: Anton Abram, 4084.
15. Suspendirani: J. Bzandskofsky, 3175; Fr. Krivec, 5449.
20. Novo pristopili: Alojzij Kerhlikar, 11694. Prestopili: Ferdo Arzenšek, 4389; k dr. števil. 112.
21. Suspendirani: Ivan Eržen, 8632; Martin Bajc, 2931.
30. Črtani: Fr. Žavbi, 1326.
32. Suspendirani: Jakob Sternišnik, 11252.
36. Suspendirani: Nikolaj Horvat, 5124.
37. Zopet sprejeti: Neža Jerina, 2534; Anton Jerina, 2147; Frančiška Fink, 5325; Frančiška Zupce, 3110. Suspendirani: Jožef Rade, 6998; Anton Kukec, 4824; Jurij Klančar, 4951; Anton Srebotnjak, 4352.
38. Novo pristopili: Marija Šuštaršič, 11703. Zopet sprejeti: Jožef Keržišnik, 2053; Iv. Merzel, 8597; Jožef Turkalj, 8633. Suspendirani: Anton Bolicky, 6106; Jožef Berus, 8667. Črtani: Elizabeta Lavička, 6188. Prestopili: Ivan Očepek, 3182.
40. Zopet sprejeti: Ludvika Bukšek, 7638; Frank Bukšek, 3007.
41. Zopet sprejeti: Ivan Legan, 4485; Anton Zeleznik, 9060; Mirko Derozin, 5651; Frank Šinkovec, 9069; Iv. Romaus, 2844; Fr. Rodič, 2114; Marija Godec, 2672; Marija Daničič, 3031; Ana Železnik, 9091. Suspendirani: Teodor Bodovina, 11107; Aloj. Zore, 9070; Gašper Dernel, 3396; Ana Smrekar, 3498; Fr. Razenger, 9130; Emilija Kodek, 3897; Martin Krule, 3531; Ignac Kervanja, 2838; Anton Princ, 9084; Marija Perhne, 2277;

- Uršula Hren, 9096; Marija Fartuna, 9142; Marija Zadnik, 9127; Iv. Fartuna, 9114; Iv. Borončar, 9121; Ant. Vrh, 9086. Črtani: Fr. Mesojed, 11169.
42. Zopet sprejeti: Frank Drobnič, 3076. Suspendirani: Jožef Urban, 567; Fr. Tomše, 1799.
43. Črtani: Ig. Zakošek, 4767.
45. Zopet sprejeti: Fr. Jurkovič, 1674; Marija Jurkovič, 2710; Štef. Slanač, 9776.
50. Suspendirani: Fr. Nolimaj, 9237; Fr. Garentini, 9245; Jožef Span, 9300; Fr. Roje, 9312; Matt Pograje, 2112; Franjees Pograje, 9265. Prestopili: Jožef Petčnik, 2090 k dr. štev. 88.
51. Novo pristopili: Miroslav Meden, 11709. Zopet sprejeti: Iv. Trepol, 6873; Ant. Leskovetz, 8983; August Saje, 9032; Fr. Suhadolnik, 10222; Matija Jerele, 6285; Ignac Russ, 9748; Ivana Gaspari, 9028. Črtani: Aloj. Kranjčič, 371; Jernej Otoničar, 8976; Albin Savine, 8990; Aloj. Petrič, 4847.
56. Suspendirani: Matija Jakčič, 4292.
58. Suspendirani: Den Moysiuk, 11608; Marija Moysiuk, 11607.
59. Zopet sprejeti: Fabjan Beštek, 2732.
60. Zopet sprejeti: Fr. Dermota, 8749. Črtani: Jernej Jeran, 8702; Fr. Petkovšek, 8805.
61. Črtana: Ljubica Stipčič, 6370.
62. Zopet sprejeti: Jožefa Šestak, 4830; Marija Bačnik, 3115; Antonija Pečan, 5165; Roza Žele, 2794; Marija Urbas, 2797; Marija Petrlin, 5298; Marija Zupančič, 4196; Neža Mikatof, 11277. Črtani: Neža Žagar, 3207; Zala Bogorič, 6366.
64. Suspendirani: Math Kmetec, 3145; Ig. Simon, 3155; Štefan Salamon, 11157.
66. Novo pristopili: Anton Sitter, 11706; Frank Korda, 111707. Zopet sprejeti: Iv. Shenk, 6216; Lud. Shenk, 6215. Suspendirani: Fr. Hofer, 5902; Fr. Kosmac, 10465; Fr. Potočnik, 10415; Fr. Penik, 6218.
68. Novo pristopili: Florijan Rihtar, 11712. Suspendirani: Leo Rozman, 4210.
69. Suspendirani: Fr. Lokmar, 7993; Mihael Borich, 8010.
71. Suspendirani: Karlo Krpan, 5491; Frank Sušanaj, 6207.
72. Suspendirani: Kazimierz Miewanowicz, 6222.
73. Zopet sprejeti: Iv. Bukovec, 6420.
75. Črtan: Jožef Krašovec, 1803.
77. Suspendirani: Jožef Rent, 4515.
79. Suspendirani: Alojzij Jakobe, 4446; Marija Jakobe, 5410; Iv. Dragar, 5099.
81. Umri: Ivan Zupančič, 5287.
82. Suspendirani: Pavel Pirnat, 11028; Ignac Sluga, 11055. Črtana: Terezija Griefbag, 11038.
86. Črtani: Frank Črne, 5943.
97. Novo pristopili: Marija Knapič, 11695.
99. Suspendirani: Fr. Osolnik, 9986; Anton Aubel, 9978.
100. Novo pristopili: Jožef Kastelie, 11708. Zopet sprejeti: Matt Markovič, 6530. Črtani: Iv. Prudič, 6553.
104. Suspendirani: Ig. Hohlajtner, 6677; Marija Hohlajtner, 6678. Črtani: Jožef Berlič, 6658; Iv. Zore, 6675.
105. Suspendirani: Frank Laurič, 956; Marija Kaučič, 10035.
106. Novo pristopili: Elizabeta Plaznich, 11702.
108. Suspendirani: Jozef Blatnik, 10110; Jožef Mela, 7453.
111. Suspendirani: Bolek Tedolček, 6695.
112. Zopet sprejeti: Jožef Novak, 11444; Andrej Cuslar, 1510. Črtani: Iv. Zagore, 11201; Fr. Sever, 10225; Marija Zagore, 1021.
117. Novo pristopili: Ivan Dambrosi, 11697; Marija Cirar, 11701. Suspendirani: Anton Jeram, 7138; Fr. Kirn, 7201; Fr. Zupančič, 7305.
118. Umri: Anton Arh, 10276.
123. Suspendirani: Anton Modič, 7720.
126. Zopet sprejeti: Iv. Erjavce, 6827; Fr. Kozlevčar, 6802; Fr. Kolenc, 6938; Fr. Carman, 6959. Suspendirani: Iv. Prudič, 4048; Iv. Drempetič, 6908.
131. Suspendirani: Anton Mesich, 7884; Iv. Lenasich, 7918.
132. Zopet sprejeti: Fr. Kamlok, 9450. Suspendirani: Iv. Sterbal, 9478.
139. Novo pristopili: Matt Puškarič, 11705. Suspendirani: Iv. Uran, 11263; Mihael Radovič, 11616.
143. Suspendirani: Aloj. Debeve, 8155; Ant. Žakelj, 8165.
145. Zopet sprejeti: Jožef Govrđnik, 7352; Iv. Lešnik, 5999; Izidor Lakner, 7375; Fr. Senica, 7372; Rudolf Mantel, 7337. Suspendirani: Fr. Parel, 4619; Ant. Kovač, 7392; Ant. Blatnik, 7404; Ant. Groznik, 735; Martin Ancel, 7377. Črtani: Fr. Ferkul, 7333.
146. Suspendirani: Fr. Zgarek, 10931.
150. Suspendirani: Martin Žgave, 4603.
151. Novo pristopili: Anton Groznik, 11698.
152. Suspendirani: Iv. Jahtar, 11080; Ant. Bačany, 11284.
153. Umri: Jožef Pavlovič, 11205. Prestopili: Andrej Peternel, 6401; k dr. štev. 60.

S sobratskim pozdravom

BLAS NOVAK, tajnik.

AGITACIJSKI FOND J. S. Z.

I. IZKAZ.

Aliquippa, Pa.: Po \$1: Martin Habič; po 50c: Jak. Kotar, Fr. Rome, Bart. Yerant, J. Jankovich, A. Selan, A. Groznik, L. Kamničar, A. Jakoš, J. Sive, L. Ambrožič, J. Dežman, A. Feme; po 25c: L. Grbec, G. Smrekar. — \$7.50.

Luzerne, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 218 — \$3.50.

Madrid, Iowa: Po \$1: A. Markovich, J. Skrajner; po 75c: P. Wilfan; po 50c: F. F. Gosek, G. Roskovich, W. Kaul, J. Pirnut, A. A. Ausich; po 25c: F. Omerza, J. Prostor, Mary Supan, M. Blazanin, F. Omerza. — \$6.50.

Hermine, Pa.: Po \$1: H. Vule, M. Spehar; po 50c: A. Zornik, A. Marcel, J. Golob, F. Hribar, F. Mlekuš, F. Vule, A. Čateir; po 25c: Mary Zornik, J. Jelšovar, M. Uranica, Angela Jesenšek, J. Čelik, J. Babnik, F. Boltin, A. Bizjak, J. Novšak, A. Elebir, Antonija Šlebir, R. Žagar, Mary Žagar, V. Mickel, J. Kaus, Mary Kaus, J. Koželj, F. Rahne, J. Komatz, J. Gasperič, A. Klabora, G. Sabljak, M. Arzina, M. Arnold, M. Cerovšek, F. Bertl, A. Rachne, J. Rachne, F. Gaber, M. Barlich, J. Barlich, Mary Urbas, F. Oblak, A. Kaus, J. Peternel, J. Gradišek, F. Rope, J. Rolich, J. Kotar, F. Vozelj, F. Smolich, J. Arch, J. Stobasnik, P. Koleša, T. Sokolj, J. Vulč, M. Hauptman, S. Dernovsek, A. Jezersnik, F. Bedek, L. Kobej, Mary Kenda in J. Kenda; po 10c: A. Zornik ml., L. Zornik, R. Zornik. — \$20.00.

Cleveland, O.: Po \$2: L. Gorjup in V. Jurman; po \$1: F. Somrak, F. Koren, A. Budich, Frances Meden, T. Branselj, A. Grden, B. Božeglar, J. L. Kosar, J. Hočevar, A. Komar, F. Žagar, A. Vesel in A. Arko; po 50c: M. Cvelbar, J. Zaletel, F. Vičič, A. Vesel, F. Kunstelj, J. Tanko, J. Petrič, P. Filipič, J. Sternšek, J. Jakeša, J. Jerše, F. Mikerle, A. Kosiček, J. Jeglich, J. Braddock, J. Bradač, A. Bogatay, J. Skuk, J. Gorshe, P. Sterk, J. Švigelj, L. Malich; po 25c: M. Poklar, J. Bradač, J. Zaletel, J. Sodar, G. Kranjčič, F. Budich, J. Budich, J. Mlakar, F. Tomšič, I. J. T. Terbižan, J. Steblaj, N. Spelich, F. Žagar, F. Šetina, A. Pernat, J. Bukovec, Sterbene, J. Kuhar, J. Barlich, A. Kerne, J. Mekinda, G. Rosman, V. Sever, L. Straus, O. Tekauc, E. Lužar, K. Zupančič, J. Pozelnik, N. N., A. Ambrožič, F. Banič, J. Žnidaršič, J. Koplč, J. Rožane, S. Sterle, J. Papič, J. Centa, J. Šašel, A. Valenčič, T. Krebelj, A. Tomšič, Š. Milich, J. Eržen, J. Obreza, J. Hribar, J. Trepal in J. Terbižan; po 55c: Z. G. Kantz; po 20c: G. Keržičnik, L. Kulovic; po 10c: Neimenovan, J. Smajt, V. Leskovec. — \$44.10.

Barton, O.: Frank Bregar \$1.00.

Skupaj do 18. maja \$82.10

Tajništvo J. S. Z.

Kdor išče prijatelja brez napake, ostane gotovo vse življenje brez njega.